

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23899
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	37
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 37

DELINEATE
TO
DESCRIBE

delineate pl । I आलिख्, आलिखति

MBh, R, Hariv, VarBrS, Megh, Ragh,

Mālav, etc — समालिख्, समालिखति

VarBrS, Kathās, Sarvad, Hcat.

। II उलिख्, उलिखति Sarvad —

लिख् cl 6 (Dhātup 28-72) लिखति

(rarely लिखते) Br, etc — विलिख्,

विलिखति Pñl, MBh, etc.

to delineate by scratches

आलिख् , आलिखति .

delineation n. I उपवर्णनम् Yājñ.

Swiss, Hcat, etc — परिलेखः Kauś, Kātyā.

I II चित्रम् MBh, Hariv. 4532 (सचित्र).

mbh चित्रण) R, Śak, etc (चित्र + आ, प्र.

64) — रेखा Kāv, Kathās — लेख्यम्

VarBrS — वर्णनम्, वर्णना Kāv, Pur,

Kathās, etc.

the act of delineation लेखा

Sak (V.L.) one who delineates

लेखकं MW.

delineating adj. II उल्लेखन Sarvad

— उल्लेखन Sarvad.

delineating P. II आतिरव्य.
II आतिरव्य

delineated adj. I आतिरवित Var Brs

Kathās, Ragh, Śak, etc — उपवर्णित

MBh, Kathās.

I II लिखित Kāv, VarBṛS — लेख्यमय

1 (ई) ॐ Bhp, śch, लेख्यरूप Kāv

— वर्णित MBh, Kāv, etc.

to be delineated I I आलेख्य.

I II उल्लेख्य — वर्णनीय Bhp, śch,

Sarvad, वर्णयितव्य Śamk —

1081/1

5

वर्ष संह.

being delineated 11 वर्ष

संह.

संख्या

10812 X

(fever) attended with delirium

I II प्रलापिन म्फु Bhpz.

delirious speech | II प्रलापः Cat.

delirious words | I प्रलापः

Kād 4. 268.

Ames

deliver ub 1 I उद् , उद्हरति, उद्हरते

AV 8.2.28, Maitr Up, MBh, Vikr, etc

-- उद् , Caus उच्चारयति MBh, R, Haris,

Pañcat, etc.

1 II प्रोद् , प्रोद्हरति, प्रोद्हरते Kathās,

Prasannar.

to deliver from 1 I मोक्षे ce

10 (Dhātup 33.57) मोक्षयति, ub

Gant, Yajñ, MBh, etc — मृच Caus

विमोचयति (abl) Mn, MBh, etc —

निस्तृ Caus निस्तारयति (abl) Mn

3.98 — समुद्, समुद्गति, समुद्गते

(abl) MBh, Jātakam, Pāñcat.

1. ॥ अपस्पृ A, Kaush Br —

अवशि RV 10.105.8 — अवसो,

अवस्यति RV 6.74 3⁸ 7.28.4,

TS, SBz — निर्ह, निहरते (abl)

TS, SBz — निष्पृ, निष्पिपति

(abl) RV — परिमुच, परिमुच्यति

(abl) AV, MBh, etc — परिव्यावृज्

(only impr परिव्यावृजन्तु (abl)

SānkhGr — प्र ८ 3 (Lhātup

25.4) पिपति (abl), RV, VS, Sān-

kh Gr, Bhp, Bhatt — विप, विपति

विद्याति (abl) Br — विभूज् caus

विशोजयति, विशोजयते MRh, kav,

etc — लृ (७६) लृ and लृ (७६)

5 (2 hārup 27.13) लृणोति (in

Veda also लृणोते (abl) RV, 1,

Br, Tup. ~~to~~

to deliver one's self from

मृत्युं कस्य मयते अलोमृत्यति)

Mn, MBh, etc — अपहि (acc) BHP

2 I पथम्, पयच्छति, पयच्छते RV, etc —

हस्तीकृ, हस्तीकरोति Malatim — पयसो,

पयसदाति RV, AV, SBh.

2 II आधा, आदधाति, आधत्ते RV, AV,

PārGr, BHP, etc — आवेश Caus

आवेशयाते — आवृज Caus आवर्जयाति

BhP, Ragh, etc — आह, आहरति (seldom)

Ā) RV, AV, TS, ŚBr, MBh, R, BhP, Śāk,

etc — उपाकृ, उपाकरोति, उपाकुरुते

MBh, R उत्सृज, उत्सृजति, उत्सृजते

AV 12.3.46, BhP, R, Mātani — निवेद्

Caus निवेदयति, निवेदयते Br, G₂S, etc.

— प्रातिह, प्रातिहरति, प्रातिहरते BhP —

प्रधा, प्रधत्ते TS, Kath — प्रवच,

प्रवक्ति (with acc rarely dat) RV, Br

[L—प्रसू, प्रसूवाते, प्रसूयते AV, Br, ŚrS

रन्ध्र, रन्ध्र intens शरद्ध्यते, शरद्ध्यते.†

to deliver (a speech) इष् cl 4

इव्यति 4 9 इव्यणाति ŚBr to

deliver anyone over to death

मत्स्यसात क् मत्स्य to deliver

anything over to anyone गृह

caus ग्राहयति (acc) (acc) मत्स्य

Vop 18.7 to deliver anything

to निक्षिप, निक्षिपति (acc) RV,

Jān, MBh, etc to deliver back

प्रत्य caus. प्रतर्पयति Mrieck,

to deliver into the hand

१ रथ, रथ्य cl 4 (Shat + 6.

84) रथ्याते (dat) RV.

to deliver caus 21 4th caus

संक्रामक कारणस्य साहस

Sāh — संक्रम Caus संक्रामयति

MBh, kar, etc — समुत्सृज्,

समुत्सृजति R, Heat.

२ II उपपदा P SBr 1 -- निधू,

निधूनीति (निधुवति AV, TS) AV —

समपवृज् Caus समपवर्जयति MBh

— समारह् Caus समारहयति,

समारोपयति MBh — समावेश Caus

समावेशगते Pāṇ 5.1.52, Sch — समासज्

समासजति (often p.l. समासजति)

Hariv, Mn.

to deliver over to २॥ परीकृ,

परीकृति (loc) Rāgh 18.32 — रथ

रन्ध Caus रन्धयति (Ved also रन्धयते)

(dat) RV, AV — समासज्, समासजति

(loc) Mn, MBh, etc सम्पद्य Caus

सम्पद्यार गति (dat) MBh.

to deliver over to a third

person (in law) अन्वाधा to

deliver over to the god of

death यमयात् (with कृ) Bhatt to

deliver to संगम् Caus संगमयति

(loc) MBh, Ragh.

to deliver up 2 I to caus अर्पयति

Yājñ, Pañcat, Vikr, etc — संयज्,

संयजति Kathās, Bhp.

2 II वितम्, वितभते Inser, Kathās,

Rajat, etc / to deliver up to स्था

caus स्थापयति, स्थापयते Yājñ,

Ratnāv, Kathās to deliver

wholly over सम्प्रदा, सम्प्रददाति,

सम्प्रदुते Pancar Br, MBh, etc.

3 I विसृज्, विसृजति Maitr, etc —

विसृज् caus विसृजयति MBh, Hariv,
etc.

3 II निरृज् निरृजति TS.

to deliver (a woman), अवसृज्

RV. 10. 138. 2.

delivering ³² 1 I उद्दरणम् Hit, Ragh, etc

उत्तारणम्.

1 II उत्तारः MBh — उद्धृति ढ.

delivering from मोचनम् (abl or

comp) Das, Sukas.

2 I - अर्पणम् — निवेदनम् MBh, Rajat,

Bhp.

2 II आरोपणम् L — उत्सर्गः SBr, kätysr,

PārGr, MBh, etc — उत्सर्गः — उपपादुनम् —

निवेशः L — न्यासः — परीति t TB₂.

the act of delivering over

सम्पत्तिकर्मन् n KaushUp, Sch

delivering (a message) संचारणम्

Jātakam delivering completely

over समर्पणम् R, kathās, BhP

delivering over समासर्जनम् W

— सम्पत्ति t SB₂ — परिहारः

Nyāyam, Sch delevering over

to सम्प्राप्तिपादनम् kām.

deliverance ⁿ 1 I उद्धारः MBh, Prab, etc

— निस्तारणम् kull — निर्मोचनम् MBh

— निस्तारः Bhartṛ — विमोचनम् MBh,

Markp.

1 II

अभ्युद्धारणम् MBh, अभ्युद्धारः, Divyav

— अवसा RV 4.23.3 — उन्मुक्ति t

उन्मुक्ता Maitr^s — उन्मोक्ता Maitr^s —

परिमोक्षः MBh, R — परिक्षेपम् Mb, MBh, etc

— प्रातिमोक्षः — मुच t — निर्वणिमस्तकः W

— विमुक्ति t kāv, Kathās, Pur.

deliverance from 1I निमोक्षः

(gen or comp) MBh, kāv — विमोक्षणम्

(abl or comp) Mb, MBh, etc —

विमोक्षः (abl or comp) MBh, ^{R,} etc.

1. निम्नलिखित (abl. or con.)

Rathas — परिमाणम् (abl.) MBh,

etc — परिमोक्षणम् (gen.) MBh,

Mricch — प्रतिशमः (loc.) MBh.

पात्रे (abl) Ratnâv — मुक्ति (loc)

(comp) SBr, etc — विप्रमोक्ष (abl. or

gen.) MBh, Heat — विप्रमोक्षणम् (loc)

Hariv, Sarvad — विमोक्षः (abl. or

Comp) Nyāyam, Sch — वैवेक्यम् (५८)

Rājat — व्यावृत्ति ढ (abl) Ts, Santis

— समुत्तारः (Comp) Divyān.

deliverance from a curse शापोद्धार

R deliverance from enmity

वेर प्राप्तिमौचनम् Ragh deliverance

from pain दुःखमोक्षः MW deliver-

ance (of a prisoner) मोक्ष (५८ ढ आ)

Gaut deliverance of the Pisācas

पिशाचमोचनम् deliverance of

the world दशद्वार W final

deliverance प्रमोक्षः 11Bh, R to

seek deliverance मोक्ष d 1

मोक्षते kaṭṭ.

deliveryⁿ 1 II समुद्धारः Satr.

delivery from births जन्ममङ्गल

Heat delivery - from transmigration

tion भवभगः Heat.

2 II अपाक्रिया Yajñ 3.234 — दायः

Mm 8.165.

non delivery असमर्पणम् Heat

delivery - of a deposit निक्षेपणम्

Hariv, R, etc delivery of that

तदर्पणम् W.

3I प्रसवः (पुं & आ) Vs, etc — सूति &

Hariv, Kathās.

3II गर्भ-च्युति & Hit — गर्भमोक्षः

Var Br, गर्भमोचनम् L — प्रजाति &

Br, Srs, BHP — विजननम् L — पु(म),

पु (त) L.

being near the time of deli-

very प्रजनिष्यमाणा Srsr a ceremony

performed after the 10th day

from delivery सूतिकोत्थानम् Vishn.

difficult delivery मूढगर्भः Susr

a female near delivery अद्यधीना

Pān 5.2.13 the month of

delivery सूतिमासम् अ, सूतिमासः

सूतीमासः promoting delivery

(a mantra) च्यवन मन्त्र Susr

4.15.2 the time of delivery

प्रसवकालः, प्रसवसमयः Var — सूतिकाकः

Hariv.

4 I

वाक्यसंचारः MBh — प्रयोगः ३०९,

RPrāt, Pām, Sch.

deliverer 1 I उत्तरं in kathās —

उत्तरकः.

good deliverer from bonds

10257

सुबन्धनाविमोचनः MBh one who
delivers over सम्प्रदात् an Mn

9.186.

delivering ^{adj} / 1 I निरुत्तरक ढ (इति)

MW — पारिक ढ (इति) — पारण Hariv.

1 II चापे RV, AV, TS — पेरु RV — जक

वरकृत RV, TS — विशातन ढ (इति) MW —

स्वरण ढ (इति) AV, TS.

delivering from विमोचक

(ifc) Cat — मुच् म ष (ई) deli-

vering from every bond

सर्वकथविमोचनः MBH delivering

one's self from स्पृत् (only ifc)

most mighty in delivering

परिहृ RV 10.126.3.

2 ॥ विद्यायिन् W — विधायक W.

delivering over परादादि RV.

delivered adj 1I मुक्त Mn, MBh, etc —

निस्तीर्ण MBh, Kāv, etc — संतारित R.

1 II प्रातिमोचित M₂icch.

^{1 I}
delivered from / निमुक्त (abl,

instr ^{or ifc} ~~or ifc~~ rarely etc) Mn, MBh,

etc.

1 II प्रसूत (acc) Ragh — विप्रमुक्त

(instr or comp) MBh, Bhp delivered

from distress क्षीणादि Das

delivered from enemies युतद्वेषस

RV delivered from sin विद्यूत-

पाप्मन् MBh

21 आपित् Yājñ 2.164 etc — प्रतिपादित

MBh, Hariv, R — संग्रामीत MBh, Kāv,

etc.

२ ॥ आहित — उद्धाहित — उपपादित —

नीहितं RV, etc — प्राणीहित Bālar —

पाति पत्त SBr — विन्यस्त Yājñe..

not delivered असंप्रप्त TS 2

as delivered अशार्पित Yājñe

as delivered up अशपरीक्षम्

Sāṅkhya delivered as earnest

money सहंकारकृत Yājñe.

delivered over २ II सांनिसृष्ट MBA

— सम्पाति पादित BHP -- समासृष्ट W

-- समाहित AV, etc.

delivered up सांनिसृष्ट MBA led

towards i.e. delivered प्रणीत

MBA, 1-4672 one who has

delivered over समर्पितवत् MW.

31

प्रसवापिना Divyāo.

recently delivered 1I प्रसूताप्रसूता

Pām 2.1.65, Sch — प्रसूता AV, etc

— प्रसूतिका Yājñ, Sch.

a woman delivered (of a child)

at proper time कृतपजाता AV 1.11.

1 a woman recently delivered

नवसूतिका W — सूतका Pām 7.3.

45, Vārtt 10 Pat.

to be delivered ^{adj} [1 I मोक्षाय Mn, Yājñ

— विमोक्ष्य MBh — उद्धारार्थ.

1 II परिहारणीय cat.

2 II अर्पणीय Kathās — समर्पणीय

Kad., समर्पायितव्य Hit — अर्प्य —

निवेद्य MBh, Rājāt Heat.

2 II निधातव्य Mn, MBh, etc. — निगसि

MBh, Hariv — न्गस्य (loc) MBh.

to be delivered over देय Mh

8.185 — सम्प्रदातव्य Mh सम्प्रदायि

Pāncat — परिहृत्य AitBr to be

delivered to pupils शिष्यप्रदेय

MW.

Ragh.

about to be delivered त्रिस्रोतमुरां पृ (ई) १

having delivered आधाय पृ Mh.

~~about to be delivered~~ त्रिस्रोतमुरां
+++++

~~to be delivered~~

to be delivered 1 I विमुच Pass

विमुच्यते Mm, MBh, etc.

1 II अवसृज् AV 1.11.3.

to be delivered from 1 II

विनिर्मुच Pass विनिर्मुच्यते PrāśnUp

— पू Pass पूयते (abl) Mm, MBh,

etc.

to cause to deliver 2 II निष्कृम्

caus निष्कामयति $\dot{S}Br$, $kāv$, etc.

to to cause to be delivered ^{2 II} / परिदा

caus पारिदापयति MBh.

to wish to deliver (from the

bondage of existence) ^{1 I} / मु-च

desid of caus मुमो-चायिषति $\dot{S}amk$

wishing to deliver from ^{1 I}

मुमुक्षु ^{supra} / (abl) MBh.

the gangetic Delphinus चपलाङ्ग L

Delphinus gangeticus

II शिशुमारः RV,

IS (शिशुमार) (ग्राह Sāy) — शिशुमारः VS,

etc, शिशुकः L.

III अम्बुकपि ॐ L — अम्बुकीशः,

अम्बुकर्मः L — असिपुच्छकः — उष्णवीर्य ॐ

L — जलकपि ॐ Vāsav 726 — पातकः

— महावसः L — वराहः L — वसाह्यः,

वसाह्यकः L.

10150 2

the marrow of the Delphinus

gangeticus शिशुमारवसा सुंदर-

delude ub II छल् cl 10 (५ Nom) छलयति

MBh 3.9, Bhag 10.36, Ragh 16.61, Git 1.

9 & 16.

deluding n II छलनम् MBh 6.28 —

सम्मोहनम् Mārhp.

delusion n II मोहः AV, etc. —

छलम् (exceptionally m Bhp 7.15.12, 9)

अर्धचादि) Mn 8.494 (अच्छलम्, neg) 187,

MBh, etc (ibc छला Kathās 62.164).

। II इन्द्रजालम् — भः ८ — मूर्च्छा Kāu,

Sarvad — मोहनम् Niz, Bhag, Gīt, — वचनम्

वचनम् (वचना) MW — विपर्ययः Kāu,

Bhāshāb, Pañcat — विभ्रान्ति ‡ Pīal —

विलोभः W — सम्भ्रमः (ibc ‡ भा) Rājat,

Kathās.

absence of delusion भ्रमाया causing

3

delusion मोहान्मल mfn Up a charm

causing delusion मोहमन्त्रः Kathās

consisting of delusion मोहमय. mt(इ) n

Kāu (inphil) darkness or delusion of

mind preventing the ^{discernment} discernment of

truth and leading men to believe in

the reality of worldly objects मोहः

delusion comparison मोहोपमा Kāuyād

(in phil) delusion of mind मोहः great

delusion of mind संतमसम् Kāv, Kathās,

etc one whose delusion is completely

removed समुच्छिन्नवासन mfn a parti-

cular delusion मोहनी Sarvad

producing delusion मोहनीय mfn MBh,

Sarvad a shell causing delusion ~~मोह~~

मोहमन्त्रः Kathās.

deluding adj II मोहिन् MBh, R, etc.

deluding others मायाविन् RV, MBh, R, etc.

delusive adj छलक Hariv 11476:

endlessly delusive^{ve} अनन्तमायेन्.

deluded adj II मोहित MBh, R, etc.

to be deluded II मोहनीय mfn MBh.

being deluded II मोहनम् Nir, Bhag, Git.

deluge vb 1 II निर्मज्ज, निर्मज्जति S.Bh.

deluge n 1 I सम्प्लवः R, Hariv, Bhp —

प्लावनम्.

1 II जलप्लावनम् w — प्लावितम् Kad —

प्लुतानि n pl Hariv — वन्या Krishis.

universal deluge भूतसम्प्लवः Apast,

MBh, etc.

deluging 1 I विप्लवः w.

deluged adj II पूरित MBh, Kau, etc.

delue ub । II खन् u । खनति RV, VS,

AV, etc.

delueing । II विलेखनम् W

delue । II खालकः W - खनितृ m

RV 10.97.20, AV 4.6.8, VS 12.100. +lit.

demand vb 1I प्रचुद् caus प्रचोदयति Mn

MBh, etc.

1 II प्रच्छ् cl 6 (Dhātup 28.120) प्रच्छति

(Ved and ep also प्रच्छते) (acc) RV.

to demand (a girl in marriage)

अन्वर्त् (according to NBD) shortened

for अनुवर्त् AV 14.1.56 to demand

from दा caus दापयति (abl) Mn 8.47

2
to demand in marriage प्राप्ति,

प्राथयते (ep also प्राथयति) Ratnaṭṭ

demand n । II नाथितम् Bhp - प्राक्षः

SBṛ, etc.

excessive demand ज्या SBṛ 5.4.

5.4 groundless demand

अभिरव्यान L.

demanding adj । II वर्णाक् RV 10.47.7

demanding (fulfilment of)

obligations अणया RV, अणयात्

TS 1.5.2.5 not demanding in

marriage अप्रायिक comm on Mn 3.27.

demanding उद्दिश्य.

demand III पृष्ठ mth RV, etc.

1-
'demarcation of religious

actions' I II अभावे.

31/11/21

1862

demented ১১ (a word used in

Bengali) অপ্রতিভা ব্রাহ্মণ Brahman P.

7

1057

demerit 1 II (with Buddhists)

अकृशतम् MWB 124 — अष्टमः .

1

demi-god ॥ I अधिदेवः RV 4.42. 8 & 9 —

अधिदेवता JainUp — दिव्यमानुषः Kathās

1.47.

II किं देवः Bhp 11.14.6 — देवयोनि ॥

Devīm 5.60 — महातेजस् ॥ w.

a class of demi-gods attached to

Siva कुपमाणाः ॥ fl a class of

demi-gods grouped with the

2
Ānandharvas, Yakshas and Cāraṇas

आक्षर्याः m pl R 1.16.9 a class of

demi-gods (mentioned with the

Sāghyas, Yakshas, and Rākshasas)

विप्राः m pl Āsuleḥ troops of

inferior deities (especially certain

troops of demi-gods considered as

Śiva's attendants and under the

special superintendence of God Gaṇēśa)

श्रीतः Mn, Yājñ Lalit, etc.

demolish vb I II आरुज्, आरुजति.

RV, AV, MBh, R, etc.

non-demolition of a charge

अनुपमर्दनम्.

demolisher m I II दर्मः RV 3.452,

दर्मन् m 1.61.5.132.6.10, Śāṅkh Śr

8.

Spahr

70287
1
demonology n. 1. भूतविज्ञानम् cat,

भूतविद्या chUp, Sus&.

demonstrate vt II साध् caus साधयति Tattva, Sarvad — दश् caus दशयति, दशयते Mn,

MBh, Kau, etc.

I II प्रसाध् caus प्रसाधयति Nālak.

to demonstrate logically सिद्धान्तय Non

सिद्धान्तयति Kap, Sch.

demonstrating adj II साधक ‡ (इका)

Sarvad.

I II प्रातपादक † (इका) MBh, Kās, Vedāntas

demonstrable adj I I प्रमाणदृष्ट MI.

demonstration n † II साधनम् (ifc † आ)

Yājñe, Sāh, Sarvad — सिद्धि † RPrāt,

Up, Sarvad.

I II उत्तरपक्षता, उत्तरपक्षत्वम् — (in logic)

(in logic) demonstration निर्णयः
~~निर्णयः~~

निर्णयः — प्रत्यायनम् Kathās, Sāh —

भावना Yajñe — मानम् — वासना Gol

(= उपपात्ते).

Veda demonstration श्रुतिनिदर्शनम् Mn

II
§. 45.

demonstrability II प्रमेयत्वम् Tarhas.

demonstrated adj II साधन Pañcat

— प्रमानित Rājat — उपपादित. Hm

II

उपपात्तयुक्त, उपपात्तेमत — वास्तव ‡ (3) W

समाहित L.

demonstrated conclusion II राधान्तः

Sarvad, Bh P, सिद्धान्त.

III उत्तरपक्षः — उपपत्ति † Sarvad,

Sāh, Vedāntas, Naish, Rājat, etc —

त्रयदम् L — कृतान्तः Bhag 18.13 —

सत्यम् W.

demonstrated truth राधान्तः Sarvad,

5

BhP, = सिद्धान्त — उत्तरपक्षः logically

demonstrated सिद्धान्त Kull on Mn 1.8

— राधान्त Pañcaubh, Sch.

to be demonstrated । I साध्य mbu Ragh,

Sāh. ++

। II प्रत्याययितव्य Mālaru — भाव्य ^{mbu} Vājñ,

Kāu.

being demonstrated भाव्य ^{mbu} Vājñ, Kāu

difficult to be demonstrated

दुरुपपाद
~~दुरुपपाद~~

Sarvad.

to be demonstrated

॥ सिध्. ८ ५ (Dhātup

26.83) सिध्यति (ep also सिध्यते) Pat, Pañcat,

Sarvad.

seeking to demonstrate ॥ सिषाधायिषु

mfn Jaim, Sch, सिषाधायिषु.

to become demoralized as a

result of II અંગુલ MBh 5.4543.

den ७ १I नितयः, नितयनम् TBr,

MBh, etc — स्वभ्रः, स्वभ्रम् RV, etc.

th the den of a wild animal

मृगारवः TS, TBr, etc (prob) a

figer's den कुञ्जि ‡ MaitrS

dwelling in dens कुहरभाज् mfn

Mālatīm .

denizen of forests (said of men and

animals) वनगोचर ‡ (आ) Mn, MBh, etc.

denominate vb I II आदिश, आदिदेश, 1

आदिशति rarely आदिशत SBH 3.5.

8, Sankh Sra. Saty, BHP, Ait Br,

etc.

denomination I I रम्याति f MBH 1,

14, R 3. 4. 17.

having a denomination संज्ञावत्

mbu W.

1000 N

denominating adj । I अभिधायक

R Prāt, etc, अभिधातृनि.

denominator ~~the~~ n । II तद्ध m

— दृश: Var Br 8.4, Laghu 7.6.

the denominator of a fraction ^{IT}

दृश: Col — दृश: — अंश..

disappearance of the denominator

दृश: having an equal

1.3

denominator सम-होद म्फन

Aryabh, Sch having the same

denominator सम-होद म्फन Aryabh

reduction of sub-fractions to

a common denominator

प्रभागावली Col reduction to

the same denominator

सम-होद म्फन Aryabh, Sch

समंशितम् Ltil to cause to have

an equal denominator सम-छदी

कृ. सम-छदी करति Bijag having

like denominators सम-छदन

mfn MW (two quantities)

mutually multiplied by their

denominators अन्माडन्महारात्रित

mfn.

5
1000
denominated adj । II अभिपठित

Suzer — .रव्यात मित्र, etc.

अभिपठित

1000, 1

denote vk । I गम caus गमयति Pāṇ.

3.2.10, Kāś.

। II अभ्यनुशास chUp.

employed to denote an action

कर्मप्रवचनीय mpn.

denoting n । I बोधनम् Sāh,

Pāṇ, Sch.

denoting adj.

। I बोधिक apb (इका) ik, Pāṇ,

Sch, Vedāntas.

IJ वादिन ~~म्हण~~ Mn, MBh, etc

व्यपदेशिन ~~म्हण~~ ite Samk — साधिन

~~म्हण~~ (ई or आ) ~~म्हण~~ Pān, Sch.

not denoting अद्योतक ~~म्हण~~

Pān 1.4.93, Sch denoting a

quantity quality गुणवचन

~~म्हण~~ Pān 4.1.42, Kās

denoting a quality (an adjective)

गुणवाचक ~~म्~~ Vop H. 17, Pān

8.1.12, Sch (गुणवाचक Kās

denoting that लक्ष्यक ~~म्~~ (इका)

~~म्~~ Naish H. 52 denoting the

action of honouring पूजाकर्मन्

~~म्~~ Nir denoting the same

thing एकवाचक ~~म्~~ Comm on

Var Br S — एकार्थ ~~म्~~ Nir

denoting 2 (actual suffix)

द्विवाचिन् ~~म्~~ Kāt.

to be denoted I II वेदनीय ~~म्~~

(ये) Sarvad

to be denoted figuratively

or metaphorically सत्य ~~म्~~

Sāh to be indirectly

denoted नक्षत्र मन्त्र सह,

Vedântas.

the denouement of of a drama

कार्यम् Sāh .

128/1

denounce n । II रव्या caus

रव्यापयति Mn 8.171; MBh 3, Pañcat,
Kathās.

to denounce anyone अभिदृश

caus अभिदर्शयति (acc) MBh 1.7740

denunciation in strong language

(compared to thunder) वज्रम् R,

Sāh, Pratāp.

denouncer n । II सूचकः Mn, MBh, etc.

denounced adj । II ख्यापित MBh 13

13. 4055.

dense adj II घन f (आ) RV 1.8.3, Suśr, etc

— सान्द्र f (आ) Kāv, Kathās, Pur — गाढ L

— ~~सघन~~ सघन MW — निविड, निविड f (आ)

MBh, Kāv, etc.

III अनारोह MānŚr — आनिरल f (आ) MBh,

etc — गभीर f (आ) Bhp 8.3.5, गभीर R 3 —

गहन f (आ) (वृक्षभादि) MBh, R, etc — बहल

Kāv, Rājāt, Suśr — बहल f (आ) RV, etc

— निरन्तर f (आ) MBh, Kāv, etc — निवात

— नीरव्य f (आ) Kum, Uttarak, Sāh —

पीवर MBh, Kāv, etc — मेदुर Uttarak —

विरलेतर L — व्यालीन W — संसक्त R, Kālid,

Kāthās — संहतिशातिन् Sīs — संकट f (आ)

MBh, MārRP — संघातवत् Kām — संचित

R — संतत Sīs, etc — सुभर f (आ) RV — स्मूर

RV — स्मूर f (आ) MBh, Pañcat.

not dense अघन — निरालित Uttaras

(a wood) containing dense (rows of)

tree संततद्रुम R dense (as darkness)

वक्रवत् Mṛicch.

dense (as darkness) II प्रोढ Malatim

— संनृत्वस् RV 5.31.3.

dense (as mist) स्फार ‡ (आ) kāṭ,

H Paris, Pañcad — (as shade)

सिग्ध Megh — (as smoke) स्फीत

Mālatīm — संस्कृत † (आ) R.

dense cloud II महामेघः Ait Ār; MBh,

R — महाम्रम् śāntikā अ०.

III प्रोढजलदः Bhartṛ — मेघाटोपः

Kathās.

dense (clouds) स्वर † (आ) R 6.87.3

a dense mass सम्प्रत्ययः Mn, MBh, etc

5
15/10/16
a dense wood वानम् Nalôd — वान्या L

dense shade प्रच्छायम् (prole) Hario,

Sāh, Kathās (darkness) dense with

clouds मेघमेदुर Uttarar grown

dense स्त्यान Sūss, Sāh made dense

सान्द्रोक्त Ragh made dense by मेदुर

(comp) Uttarar made dense with मेदुर

(comp) Uttarar most dense सान्द्रतम Sīs

to become dense सम्मुख, सम्मुखते Kaw,

Var. 3, 3, 3 to grow dense स्तये cl.

स्तयायते Uttarar, near to resemble

a dense mass of black clouds

महानीलाभ्रजालीय Nem महानीलाभ्रजालीयते

Vās, Introd.

very dense II सूचिमेघ Megh, Hit,

सूचीमुखग्रसमेघ Sarasw.

II असूचीसंचार Bihart, Kājat —

सुदंशित MABh.

very dense (as a forest) सुधन Pañcat

denseness n. II सान्द्रता Gīt, सान्द्रत्वम् MW.

II पीनता, पीनत्वन् Kāv — स्थूल्यम् Śūśr,

BhP, Śarvad.

densely filled with घन f (आ) (in comp)

MABh 1.13, Ragh 8.90, Ratnō 4.2

one whose body is densely transfixed

with (arrows) निरन्तरशरीरे मय्य R.

denser adj. अधिकतर ऽञ्ज.

densified adj. पिण्डित MA3h, Kāv, etc.

density n. II गहनत्वम् Śāh 2.6 (आलेगहन)

— पिण्डित्वम् Kathās — पीवरत्वम् Dhūrtas

— संताते † Rājāt — स्त्यानम् L.

dental (a letter) | I दन्त्य

mf (आ Pāṇ 4.1.213, Sch) n

Prāt, Kās, Vop.

| II दन्तभूषीय mf RPrāt 1.5

not dental अदन्त्य mf

the dentals | I लवर्गः .

dentition n | I दन्तोद्भेदः W.

dentō - labial II दन्त्योष्ठ, दन्त्योष्ठ म्फ

Sikhsh 25, Pān 7, Kas.

1
12

denuded adj । I निर्वेष्टित Nir 5.8

— विनीवि BhP.

। II विकोश ‡ (आ) MBh, Kāv, etc.

dang vb । I निविध caus निवेद्यति

W — अपेक्ष A, Sāh — प्रत्याख्या,

प्रत्याख्याति Das.

। II. अपनि हु ch Up, etc — अपनी

Comm on Mn 8.53.59 — अपत्त

— अपवद A Pāṇ 1.3.77, Sāh —

अपव्ये A Mn — अपहु A Kāṭh,

etc — निवद, निवदात्, निवदत MW

— निवृत्त caus निवर्तयति, निवर्तयते —

निह्नु, निहनवते (rarely निहनवाति)

Mn, MBH, Kāv, etc — प्रतिज्ञू, प्रतिज्ञूते

प्रतिज्ञूते BHP — प्रतिषिद्ध caus

प्रतिषेधयति Sarvad — मिश्या with

√ कृ MBH — विदाश, विदाशति RV

७. १९. १ — विनिह्नु, विनिह्नुति MBH

1111 35

denying । I अपोहः, अपोहनम्.

। II अपकषणम् -- अपक्षानम् L.

निरसनम् Kap, Jaim, Sch —

निराकरणम् Kālid, Sarvad, etc —

निरोधनम् AV — प्रवाधनम् MW.

denying any present circumstances

वर्तमानाक्षेपः Kāvyād denying any

present event - वर्तमानाक्षेपः Kāvyād

denying of any past occurrence

काराकारः Kāryād denying the
consequence of works काराकारः

(with अनुमान) denying the

Veda वेदानिन्दा Mn 11. 56.

denial । I निषेधः Sak 7. $\frac{20}{21}$ (v.l.)

for विनाशः Vam 5. 1. 8 — प्रमादयोगिनः

MBh, Kāv, etc.

1 II अपलावः — अपह्वननम् ऽंल

अपह्वति † Kp₂, Sāh — अग्निनिहवः

L — निवृत्ति † W — निहवः yājñe,

MBh, Kāv — निह्वति † Kāv, निह्वननम्

Gobh — प्रतिषेधः ऽंरS, Nir, Kālid

— विमाननम् (and निमानना) Suir

— व्यपाह्वति † W — व्यपाहः Sāh

ह्वति † MW.

denial by oath मिथ्यानिरसनम् L

denial of knowledge अविद्यमानम्

— नास्ति: L denial of the cause

(of complaint, e.g. acknowledge-

ment that a debt was ^{incurred} ~~incurred~~),

but assertion that it has been

repaid, etc. निरुपगतम् (in rhet)

(in rhet) a denial of the results

to follow on a particular

condition of things काव्यक्षेपः

Kavyād denial of the truth

अपह्नवः expression of denial

प्रतिषेधार्थि f Kavyād one who

denies. अपह्नवन् mfn. —

~~अपह्नवः~~ अपह्नव mfn Comm on

109/10 8

denying adj । II प्रतिबधक † (रका)

† Prat - - प्रतिबधयित् ~~an~~ Samk.

denying (any one) अपह्नुवान

(dat) Naish. denying

obstinately अतिनिहुत्य ind † -

deniable adj । II व्यपेक्ष्य.

denied adj ^I_h (in disputation)

अपेक्षित - प्रत्यारोधात् MBh, Kāv,

etc -

1 II अननुशात — अपरिणीत

अपहृत — निहृत Ratnâv, Kathās,

Rājat — परिहृत AV — प्रतिबिद्ध

Mn, MBh, etc — विनिहृत Kāv,

Kathās.

to be denied adj. I I प्रत्याख्य

W.

1 II पर्युदासितव्य Pat — प्रतिबेद्यव्य

Nyāyas प्रतिषेध Nyāyas, Sch.

not to be denied ~~अङ्गनाम्ना~~

अङ्गनाम्ना RV 8.45.27.

wishing to deny adj निजङ्गना W.

मरेक

10/10
Pinus Deodar I. I. देवदारु m

m MBh, Kāv, Pur, etc.

2011
12/17

department ≈ 1 I क्षेत्रम् MBh 14.126,

R, etc.

(fig) department चक्रम VarBrS

30.33 the department of

अवचरः (in comp, see कामावचरं,

धर्मावचर, etc) Buddh every-

thing comprehended under any

department जगः VarBrS

a separate department विषयः,

काण्डम् (if + आ or ई) AV, TS, ŚBr,

R special department

विषयः (if + आ) MBh, Kāv, etc.

depend vb । I आत्मब , आत्मवते

sāh .

। II लम्ब v । (Dhātup 10.15) लम्बते

(m c also लम्बति) Supar, MBh, etc .

absence of any person or thing to

depend upon अनाश्रयः .

to depend on । I आश्रि , आश्रयते

— आयत् p A — श्रि v । (A or Pass

rarely P) श्रयति, श्रयते RV, TS,

Br, ĀśvGr, ChUp, MBh.

II प्रतिष्ठा, प्रतिष्ठति, प्रतिष्ठते (loc)

Vajracch — वृत् ल । वर्तते

(rarely वर्तति) (loc) R — संश्रि, संश्रयति, संश्रयते (acc) Māṭṭhī —

समात्मन्, समात्मन्ते Kathās —

स्था ल । तिष्ठते RV, AV, MBh.

2I

विश्वस् , विश्वसिति (ek also विश्वसति

विश्वसते) (acc , gen or loc) MBh,

Kāv, etc .

to depend upon । I अवलम्ब ,

अवलम्बते (generally acc , but

also loc [MBh 1.8.4.3] or instr

[Megh 108]) — अधिष्ठा .

। II विग्रम् , विग्राम्यति (ek also

10910

११

विश्रमति, विश्रमते) (loc) Kāv .

depending n I II अवलम्बः L —

प्रलम्बः L — लम्बनम् W — विलम्बनम्

W .

depending from आलम्बः .

depending on I I आलम्बनम्

— आश्रयः (ifc) — आश्रयः

— लम्बम् ifc . .

I II આત્મ્બઃ mutually

depending અન્યોઽન્યાઽયઃ depending

upon અવત્તમ્બનમ્ ડંક, etc.

dependence n I I આશ્રિતત્વમ્ —

અધીનતા, અધીનત્વમ્ — આયત્તતા,

આયત્તત્વમ્ sāk — ઉપજીવનમ્ Prasaṇna

— આશ્રયઃ RPrāt, yājñe, Mn, etc. —

અવત્તમ્બનમ્ ડંક, etc.

I II अवलम्बः Ragh 19.50, etc —

अस्वगता AV 9.2.3 — अस्वातन्त्र्यम्

Maitr 4p — आयन्ति † — क्षणः L —

गुणता MBh 3.11236, Bhp 3, Nyāyām 2

— परिवर्गः Var Br S 15.32 — परिवारता

Śāṅ 2.90 — पारवश्यम् Kap, पारवश

— प्रयोज्यत्वम् Sarvad — भृत्यता,

भृत्यत्वम् Kāv, Kathās, Pañcat —

भृत्यभावः Ratnāw — मनस्विता W

— वक्तव्यता, वक्तव्यत्वम् Mn, MBh, etc

— वैश्यम् RV — वैश्यम् TS.

dependence on I I सापेक्षता,

सापेक्षत्वम् Sāh, Sarvad — अपेक्षा

— तन्त्रत्वम् (in comp) Sarvad

I. M. — वशता (gen or comp)

MBh, Cat.

I II (इतरेतयोः) नीति MBh —

वशागत्वम् (if) Bhp — विश्रयः W

— वैधेयता Das, विधेयता —

समाश्रयः (if आ) MBh, R, Var B&S,

etc dependence on another

पाराश्रम्य Kathās dependence

on another's will

परतन्त्रम् (ibid)

परतन्त्रता Sāh.

dependence on others । I

पराश्रयः Harin — पारलन्गम्
MBh, Pur, Rājāt .

। II लोकानुवृत्ति ॥ Sū dependence

dependence on self आत्माश्रयः

dependence of one case upon another

संयोगः Vop dependence upon

acts कामानुबन्धः W dependence

upon another पराधीनता Kāv ,

पराधीनत्वम् MW dependence

upon God ईश्वराधीनता, ईश्वराधीनत्वम्

mutual dependence अन्योऽन्याश्रयः

— इतरेतरप्रत्ययत्वम् Bōdar — (esp
as a fault in argument)

परस्पराश्रयः L one who asserts

the dependence of another's will

परतन्त्रदृष्टिं mbn Jatakam

reciprocal dependence अन्योऽन्याश्रयः

अन्योऽन्याश्रयः sense of dependence

दासत्वम् Sarvad a state of

dependence अङ्गता, अङ्गत्वम्

the state of dependence भृत्याभावः

MW.

dependency ॥ II विधेयत्वम्

Rajat .

that on which anything depends

आश्रयः R , Pāṇ , Ragh , Susr that on

which one depends उपजीव्य म्ह

Das , Sāh .

depending adj । II अनुयू ऽBr ॥

— प्रलम्ब & (आ) KātyŚr , Sch , MBh ,

Hariv , R — प्रलम्बिन् Susr , Hariv ,

प्रलम्बनम् L — संसिन् Sussr.

depending chiefly on that लक्षप्रधान

Mn 3-18 depending from

आलम्बिन् Pañcat, MBh, Ragh.

depending on । I अधीन ifc

— आश्रित MBh, Kathās, Rājāt,

Kum, etc — अपेक्षिन् — निष्ठ

Mn, MBh, etc — अवलम्बिन् —

~~dependen~~ आत्मिन् पञ्चत,

MBh, Ragh — आयत्त.

I II अन्ववसायिन् (वृत्) Ts, SBr

— लन्त्रि (i) BHP 11.18.33 —

नियन्त्रि (instr or comp) Sāh,

Kāthas, Vedāntas — प्रातिरमाश्रित

(acc) MBh — यन्त्रि (instr, abl

or comp) MBh, Kāv, etc —

10930

विहारिन् MBh — स्थित (loc)

MBh, R, etc denolding on

another's service सेवावलम्ब

Bharts depending on each other.

इतरेतराश्रय — परस्परविबन्धन

depending on Indra इन्द्रायनन

SBr depending on mere words

वागवलम्बनम् MW depending on

money अर्थपरिग्रह MBh 3.1.292

depending on one's own will

आत्माधीन आप, Sāring depending
on some merely verbal difference

वागात्मन्वनम् MW depending on
special qualities औपाधिक

Sarvad, Comm on RV and SB, etc

depending on the people लोकाधार

Pañcat, Kām . depending on
the primitive form (said of
an operation in grammar)

स्थान्याश्रय MW depending on
(worldly desires) उपसक्त R

depending only on one's self

आत्मतन्त्र BhP.

depending upon । I अद्यतन्त्रित

Ragh 9. 69, Vikr, etc — उपजीवक

Kathās.

। II उपहित Vedāntas, sarvad

mutually depending अन्योन्याश्रित.

dependent ~~adj~~ । I आश्रितः Kum,

Hit, Yājñ, etc — अन्याधीन —

पराश्रित Hit — उपजीविन् MBh, Ragh,

Rājāt, etc — उपजीवक Kathās —

गूणभूत Pāṇi 5.1.119, Vartt 5, Pat-

भृत्यः Gs, Mn, MBh, etc.

। II अनुजीविन् — अनुजीविन् m —

अनुक १ (आ) TS, ŚBr — अनुयायिन्

— अनुयू ŚBr ॥ — अनुयू ŚBr

अनुलम्ब Tānd Br — अस्वच्छद L —

अस्वलम्ब १ (आ) Mn 9.2, Gaut, BhP,

अस्वाधीन R 3.33.5 — गृह्य Bhāt.

6.61 — नाथवत् R (नाथक्ता MBh)

— निघ्न $\frac{1}{2}$ (आ) — निघ्नक L —

परस्वोपजीविक W, परस्वोपजीविन् R—

पादपद्मोपजीविन् $\frac{1}{2}$ Insur — प्रत्ययः

L — प्रयोज्य Sarvad — भरणीय W—

भाक्त, भक्तिक $\frac{1}{2}$ (ई) Pāṇ. M. M. 68

also नित्यभाक्तिक Āpast — बाहुक

$\frac{1}{2}$ (आ) L — वश्यः MW —

निधेयीकृत Mālatīm — वेशः RV, Kātṇ

— वैनाशिक, L — वैनाशिकः W —

शिकु m L — संश्रितः Mch,

MBh, etc — संसक्त R — समाश्रितः

Rājāt — सम्भार्य W — स्ति RV.

not dependent अनवलम्बित —

अनप्राश्रय — सदाश्रित W

any object dependent upon

another and not existing

without it प्रतियोगिन् m .w

any woman dependent on

others भुजिष्या जुजिर्, MBh, Kāv,

etc completely dependent

on (as a slave) अध्ययनि Mn

a dependent clause in a sentence

प्रतिक्थनम् Nir dependent

existence प्रतियोगिता Bhāṣāp,

Sch, प्रतियोगित्वम् Tarkas.

dependent on । I सापेक्ष (comp)

Kathās, Sāh, Sarvad — वश

‡ (आ) (gen) Kathās, BhP, Pañcat

— प्रतिष्ठित (loc or comp)

AV, etc.

। II आपर्ण RV, AV — निघ्न ‡

(आ) (ife) Kāv, etc — निबद्ध

(instr) Mn, MBh, etc — निबन्धनम्

(often ife) — नियत (loc) Mn

M. 256 — परवत् MBh, Kālid —

प्रतिबद्ध Kād, Śaṅk — प्रबद्ध

(comp) MBh — प्रसङ्गिन् MBh,

Swiss — बन्धन + (रि) ife

MW — युक्त (ife) MBh —

— योगः (ifr) Pām. 2.2.8, Vārtt.

1 — रशना (ifr) Hariv, BhP —

क्त्व्य (gen or comp) MBh, R

— वशग ↓ (आ) (gen or comp) MBh,

etc — विसम्बिल (ifr) BhP —

विषक्त (ifr) Das — व्यवस्थित

(loc) Kāna, Mālatīm — व्यासक्त

(loc or comp) MBh, Kāv, etc

— संस्थ के (अं) (loc) MBh —

संनिवद्ध (loc) R, Brahman —

संनिविष्ट (loc) R — समायत्त

(loc) MBh, R — समाश्रित (loc)

Kath Up — समासक्त (loc) R —

सम्प्रयुक्त (loc) MBh — सव्यपेक्ष

(comp) Uttarar, Kathās — हेतुक

के (ई) (पू) MBh, Bhp. dependent

dependent on another । I परतन्त्र

† (आ) MBh, Kāv, Suśr, etc —

निर्विश.

II सेन Vās dependent on

beings that have existed before

भूतसंक्रामिन् TS dependent on

each other इतरेतरप्रत्यय dependant

on (for protection etc) उपनत

Ap, MBh, Ragh, etc dependent

on (gen) परायण (आ) R

dependent on harlots वेश्यायत्त

dependent on one's own will

आत्मवश Mn M. 159. seq —

स्वेच्छावशंवद dependent on one's

self स्वाधीन ‡ (आ) Hariv, R —

स्वायत्त Kathās, Dās, Rājāt, etc

dependent on others पराश्रयः

Siksh, पराश्रित dependent on

something else परार्थ इति;

Sāṃkhyak, Tarkas, परार्थक

dependent on the nature of a

thing वस्तुधर्मिन् Kpr

dependent on which यन्मूल MBh

dependent on whom यन्मूल MBh

the dependent of a king राजानुजीविन्

m Matryaṇ a dependent

territory वेश्यम् RV dependent

upon पश्चादन्ववसायिन् (dat) Ts

dependent upon another परायन्त

† (आ) R, Pañc dependent- upon

destiny देवायन्त W dependent

upon the great महदाश्रय

dependent upon things distinct

sank made dependent

परतन्त्रीकृत Kull not dependent

on another अपराधीन 5Br an

objection to anything under the

pretext of being dependent on

another परवशाक्षेपः Kāvyād 2-150

an old dependent चिराग्निन w

one dependent on another भाव

TS, Br, Hariv one whose

heart is dependent on वत्सव्यहृदय

(ife) self - dependent

सावष्टभ्य Kāv, Kathās to attack

to i.e. make dependent on

नियुज्, नियुक्ति, नियुक्ते (dat or loc)

AV, śBr to be dependent

उपकरणीभू Kād to be dependant

on उपजीव् , उपजीवति MBh, BhP,

Śis, etc — अनुजीव् to become

dependent उपकरणीभू Kād

to make dependent उपकरणीकृ

Hit, Hcar, Kād to make

dependent on a king राजसाकृ MW

to make dependent on harlots

वेश्यायत्नी - कृ Rājat a woman

dependent on others परकीया sāh.

dependents ॥ I परिवारः, परीवारः

MBh, Kāv, etc.

II अभः RV [BRD] .

the affection of dependents

संश्रितानुरागः MW an ascetic

without dependents निष्परिग्रहः

W the case of dependents

उत्थानम् L protecting dependents

स्तिपा ~~RV~~ RV.

depending on I उपजीव्य p.

to be depended on → I

अयजीय, अयितव्य MW.

to be depended upon II

अरिषण्य RV 2.39.4, अरिषण्यम्

RV.

to cause to depend | II

कम्ब caus कम्बयति Kathās.

to cause to depend on | II

उपधा , उपदधाति , उपधत्ते Bhp.

depict ७७ । I न्यस्, न्यस्यति, न्यसति (with चित्रे)

— वर्ण ७७ १० (Dhātup 35.83) वर्णयति MAsh,

Kāv, etc.

। II निवर्ण, निवर्णयति Susr.

depilatory n । I रोमहृत् mfn - रोमशातनम्

Cat.

depilatory for removing the hair

रोमशातनम् Cat.

deplore ७७ । II उपारुद् P (with acc) Bhatt 2.4

— रुद् cl 2 (Dhātup 24.59) रोदति (Ved and
ep also रुदति, रुदते, रोदति, रोदते) RV, etc.

deplorable adj । II शोच्य MBh, Kau —

शोचनीय Kālid, Rājat — शोचेतव्य MBh, R,
Pāñcat.

engaging in deplorable actions करुणारम्भ

R.

deplorableness n II शोच्यता Kathās —

शोचनीयता Kum.

depopulate vb । I निमिन्नुषीक Priy.

depopulation । II निजनता (Rajat)

निजनत्वम् (Sah).

department I II कार्यम् — गति f RV

5.64.3, VS, TS, etc — चर्या W.

आचार्य

1-
1972

depose ७७ II विब्र, विब्रवीति, विब्रूते Mn, MBh, etc.

I II मुच्, ८६ (Dhātup 28.136) मुञ्चति, मुञ्चते
MBh, Kāv, etc.

to depose (a king) विनिवृ Caus विनिवारयति

Rājat to depose (from a place) णुत्था

caus णुत्थापयति Kathās (in law) the

verbal deposition of the defendant

which is written down by the officers

2

of the court प्रत्यक्षावेदनम् MW.

deposed adj II मुक्त MBh, kāu, etc.

a deposed monarch राज्यच्युतः W.

1. 760

deposit vb 1 I निक्षिप्, निक्षिपाति

Mm, Yājñ, MBh, etc.

1 II अनिधा A, अनिधत्ते —

अनिधा P RV 1.158.5 A 9.13.4,

etc — आधा, आदधाणि, आधत्ते —

आरुह Caus आरुहयति, आरुहयति

MBh, R, Bhp, Yājñ — उपानिक्षिप्,

उपानिक्षिपाति — उपानिधा — उपानि

— दधाति, उपदिशते — निशा,

निदिशात, निदिशते — प्राणीषा, प्राणि-

दधाति, पाणिष्यते Mh — पातिव्यस्य

(only f. पातिव्यस्य) R, (U.L.

पातिव्यस्य — विनीक्षिप्, विनीक्षिपाति,

विनीक्षिपते - विनगस्, विन्यस्याति

(rarely विन्यस्याति) Mh, Kar, etc

— संनिविस् caus संनिवेशयति

X

10962

Hariv, R to — संन्यस्य संन्यस्यति

(rarely संन्यस्यति) MBh, kār, etc.

1 III दाह ८८ 1 A दाहते, śhātup

10-45.

to deposit again प्रातिनिक्षिप

प्रातिनिक्षिपति MBh to deposit

anything with a person

न्यासीक kum, kathās, Rajat

to deposit in प्राविश् caus

प्रवेशयति, प्रवेशयते Mn, MBh, etc

— सानिधा, सानिदधाति, सानिधत्ते

(loc) TS, etc to deposit in

pledge आधा, आदधाति, आधत्ते

RV to deposit (the sacred fire)

in समारोह caus समारोहयति,

समारोपयति (acc or loc), TS, Br

to deposit with न्यास, न्यस्यति,

न्यस्यति (with loc) — परिदा,

परिदाति, परिदत्ते (dat, loc or gen)

RV, etc

[< deposit 1 I निक्षेपः Mn, Yājñ,

MBh, kāv, etc — वन्धः Rājāt.

1 II आश्वि m RV, Mn, Yājñ —

रूपनिधानम् comm on Lā. ty —

रूपनिर्दिष्ट m Mn 8.145, etc, Yājñ 2.

25, MRh — रूपन्यासः W — विनिमित्तः

L — विन्यासः W — संन्यासः (ये

f (आ), R, Mricch — इत्याद्यः,

इत्याद्यम् L.

any deposit न्यासः Mn, Yājñ,

MRh, etc being a deposit

न्यासभूत supr MRh being

in possession of a deposit

निक्षेपिन म्पा पांच 14 a

deposit delivered to another

person to be handed over

to a third श्रोतारि म्पांत

a deposit given to anyone

for being delivered to a

third person श्रोतारि म्पांत

10/10/17

deposit of oil स्वामी of Car,

Bhartr. 2.98 a deposit of

gold स्वर्णबन्धः, स्वर्णबन्धकः

NW a deposit (sealed or

covered up so that the

contents are unknown

उपनिक्षेपः a deposit which

~~which~~ may be used

until redeemed शोधित म

NW, शोधित म enjoyment

of a deposit आधिभोग: Gant

12.35 forming a deposit

शोधितिक मयु Yajñ 2.65

the holder of the a deposit

न्यासधारकः, न्यासधारिन् म

म a place of deposit

संनिधानम् MSh, Bhartṛ, Bhp

placing in deposit संनिधानम्

mfu IV relating to a deposit

ओपनिशिक mfu Yājñ 2.65

reproduction of a deposit

उपनिषत्पत्रः MW robber of a

deposit उपनिषत्: Bhp the

Stealer of a deposit उपनिषत्

Mn 13-144 the stealing of

a deposit संभारणम् MW

that which is a deposit

संभारणम् म् म् to make

a deposit संभारणम् कृ kum,

kathas Rajat संभारणम् कृ

common on Yajñ wasting a

deposit संभारणम् म् Mish

a place for deposits निधि

in MBh, kār, etc.

depositing ॥ १॥ व्यसनम् Sāh

— व्यासः — निधानम् kātysr,

MBh, etc.

१ ॥ अन्वाधानम् — आधानम् Vājñ

— आधानम् ŚBr, kātysr, Mn, etc.

निवेशः L-संनिधानम् W — स्थिति

f Rājat, Kathās.

depositing near संनिधि म

Kātyśr Sāh depositing ३

manly essence वीर्यधानम्

Pañcar depositing together

संनिधि म Kātyśr, Sāh.

depositor adj 1 I ति क्षेत्र म Mn.

॥ अथ पक्कः Yajñ, Sch.

114
a depositer of the Soma संनिधायक-

परिवाह ~~मन्त्र~~ RV 1.43.8 one

who deposits anything

विधायक W depository of

legal document अक्षिपत्रम्

Rājat.

depositing adj १॥ संनिधायक.

deposited adj १॥ निक्षिप्त ---

← यस्त — निहित RV, etc. →

1 II. आरोपित — आहित Pāṇ 8.4.8,

RV, AV, MBh, etc — आहित Comm

on Yājñ etc — उद्गाहित — उच्यते —

उपनिहित Mn 8.37, 196, Bhp —

रूपहित Katyśr, MBh, Hariv, Ragh,

etc — उपाहित — निष्काशित L —

निष्काशित — पाणिहित Bālar, Bhp

1975

यस्त L — संस्थापित W — संग्रहित

— संन्यस्त R — समाहित AV, etc —

इति पणिक † (आ) Vet — रथापित

यद्यपि, MBh, etc.

any receptacle in which

anything deposited विन्यासः

W any site on which anything

is deposited विन्यासः W

anything deposited अथः

a
(~~ampak~~ as deposited यथा-

सिद्धि Mn deposited as

Surety दत्त (with अन्तरे) Pān

4. $\frac{31}{32}$ deposited before (as a

treasure) पूर्वविहित Mriech

deposited for a certain time

प्रकार Nār deposited near

संनिहित MundUp, MBh, etc deposited
sited with near the heart

हृदयसंनिहित Sak deposited

together संनिहित MundUp,

MBh, etc deposited with a

person to be delivered

ultimately to the right

owner अन्वाहित the place

in which anything is deposited

०८ प्राधानम् SBr a place

where anything is deposited

प्रसाधानम् SBr the profit

made by the use of anything

deposited प्राधानम्: W the

sum deposited by each

member of a commercial

Company पक्षेपः Lit. प्रक्षेपकः

to remain deposited अवधेयः

well deposited सुविहित MW

सुनिक्षिप्त

well deposited with (loc),

which without having

deposited अनिक्षिप्त Mn 8.191

to be deposited adj. 1 I निक्षिप्तः

kathās — व्यस्य (loc) MBL

निधातव्य Mn, MBh, etc — निक्षेप

Harir, Car, etc.

1 II आधेय इ (आ).

having deposited 1 I न्यस्य

MBh.

[← to cause to be deposited]

निधा, caus निधापयति Mn

1981 X

deprave vb । I प्रदुष्य caus प्रदूषयति

मिथ, Kāv, etc.

। II विकृ, विकरोति, विकुरुते RV,

etc.

depravity । I पापीमरत्वम् Rajat

— दौष्ट्यम् Var — दौजन्यम् —

शठता L, शठत्वम् Sāh.

। II अशीलम् Kathās — दुष्टि f

AV — दोरात्म्यम् MBh, Kāv, etc

पर्यन्तिका L.

depraved adj I I भ्रष्ट W.

I II कुकर्मकारिन् — कुश L — श्वेड

W — निकृष्ट W — संकुष्ट R.

depraved in mind निकृतप्रज्ञ

(MBh) निकृतमति (BhP) a

depraved man विकृतः L.

12/2
1043

to become depraved (as a

woman). 1 ^{II} ~~II~~ 3434, 343411

Hariv 11264.

20/11/21

a deprecatory benediction

आशीर्चनाक्षेपः Kāṣyād.

sung depreciatingly ^{I II} अवगति

onfn. a metaphoric use of

depreciatory language

अत्यन्तातिरिक्तवाच्यध्वनि ।

(in rhetoric).

depress pl I I विकृवय Nom विकृवयति

Bālar, विकृवीकृ, विकृवीकरोति Vās —

विधुरय Nom विधुरयति Hcar, दृष्ट, Subh.

I II निग्रह्, निगृह्णाति, निगृह्णीते RV, TS,

Katy Śr — लम्ब् caus लम्बयति MBh

1. 1445 — (as fire) अभिन्यस्, अभिन्यस्यति

Katy Śr.

depression n I I विषादः (प्रे + आ)

1/11/15 2

MaitrUp, MBh, Kāv, etc — वैमनस्यम्

AY, MBh, etc — दैन्यम् MBh, Kāv,

Suśr, etc, दैनम् L.

I II म्लानि १ Kathās — श्रीडनम् RPrat,

श्रीकनम् Ved — संसदनम् Car —

हृदयशैथिल्यम् Bhp — स्वेदः R, etc

causing depression विषादन, विषादकृत

R, विषादनजनक Prab, Sch

depression of mind ग्लानि के (Pār.

3.3.95, Vārtt M) Mm 1.53, MBh, etc

— विमानिमन् m १ हटादि —

depression शैथिल्यम् MBh, Kāv, etc

— सन्नि + Bhp free from causes

of depression अनिर्विद mfn .

2 I संनति + sis .

2 II अपकर्जः — निष्क्रम RV, etc .

the depression above the frontal

ridge आवर्तकः a depression of

the body (for mystical or chiromantic

purpose.) यकम a depression over

the eyebrows आवर्तकः filled

up as a depression भूतरन्ध्र^{म्} W

(perhaps) the depressions on both

sides of the wrist. कक्षसी n du

Ait ~~12~~ 1.2.6.20 the two

depressions of the forehead above

the eyebrows आवर्त्तः सुखः .

depressed mbh adj । I खिन्न Mn ३

त. 141, MBh, etc — दीन — विधुर † (आ).

kāw, kathās, Rājat — निर्विण्ण MBh, Kathās,

Pur, etc .

। II परिखिन्ना MBh, R, etc — विकल † (आ,

ई) MBh, Kāv, Kathās — विधुरित ङिं

— विमृष्ट — सन् AV, etc —

समवसन्न MBh — सादित MBh, Kāv, etc.

not depressed अहीन — अनिर्वेदित

Mṛticch .

depressed in mind । I ^{वि}मनीभूत W

— उद्विग्नचित्त, उद्विग्नचेतस्, उद्विग्नमनस्,

उद्विग्नहृदय — श्लानमानस MBh —

निर्विण्णचेतस् Bhag.

1 II सन्नद्धी BhP — संलीनमानस Hairs

depressed in spirit सन्नद्धी W

depressed in ~~sp~~ spirits क्लान्त

Var Yogay looking depressed

with sorrow विषादात्तवदन R

more depressed सन्नतर much

depressed परमार्त. विनत

2 I विनत MBh, Kāv, VarBr̥s — निमित्त

MBh — संनत Śulbas, MBh, etc — नत

MBh, Kāv, etc.

2 II अपकृष्ट — निमग्न Suśr — निम्न

† (आ) Var, Kāv, etc — न्यूञ्च † (नीची)

(न्यूक्) ŚBr — पालित R, Kālid, etc —

प्रभिन्न MBh — बन्धुत L — सोत्सङ्ग

Bhpr ..

any depressed part of the body

अवरः Yājñ 3.98 depressed

• and elevated नतोन्नत depressed

and elevated (applied to woman)

निम्नोन्नत Mālatīm 4.10 depressed

behind पश्चान्त MW depressed in

front प्रण्यस्त + Prāt depressed (in

sound) अनुत्तुन PBr depressed (navel)

नीच वृ (आ) Pañc greatly

depressed संदीन Harir (a woman)

having a depressed navel निमग्ननाभि

वृ Vikr having the space between

shoulders a little depressed

विमृष्टान्तरांस ऽBr more depressed

than the ordinary accentless tone

सन्तर Pañc 1.2.40, अनुदान्तर

11

one whose ears are depressed

संलीनकर्ण Pañcat quite depressed

सुनिर्विण्ण Mark P.

to be depressed । I विद

८५ विद्यते (rarely P, MBh 2.2428,

BhP, Bhatti) R, śak, Pañcat, etc —

निविद् Pass निविद्यते śaṅkh Br, MBh,

etc.

। II क्षुप् ८ 6 क्षुपति R 7.76.34

— खिद् ८ 6 खिन्दति (Pām. 7.1.59,

ved खिदति, Pām. 7.1.59) Bhp 10.69.4

— परिखिद्, परिखिद्याति Bhp —

विपृष्ठीभू, विपृष्ठीभवति L to be

greatly depressed संज्वर्, संज्वरति

MBh to become depressed

पृष्ठीभू L,

to be depressed | I खेदितव्यम् impers

R 3. 49. 59.

III खेदयितव्य Ratnāw 2. $\frac{13}{14}$, Prab 6. $\frac{24}{25}$

deprive ७६ II विकृष, विकृषति, विकृषति (विकृषते)

TS, AitBr.

to deprive any one of २५ caus

(acc acc) R 2.53.7 — अंश caus

अंशति, आशयति (abl) MBh, R, etc

to deprive any one of property ज्या

७ निनाति (Ved) (acc) (acc) RV,

AV, etc to deprive a person of

परित्यज् caus परित्याजयति (2 acc)

R.

to deprive of II विरूज् caus विरुजयति,

विरुजयते (instr or abl) MBh, Kāṇ,

etc — विभ्रंश् caus विभ्रंशयति (abl)

MBh, BhP.

II अन्तःस्था RV — अवव्यच्, अववेध्याते

(loc) TBr — आकृष्, आकृषति MBh

1.6348, Bhatt, Kathes — त्यज् caus

त्यजयति (instr) Bhatt 15.120 —

प्रत्यवरुह् caus प्रत्यवरोपयति (abl or
instr) MBh — प्रभंश् caus प्रभंशयति

(abl) MBh, Ragh — विच् ८ 7 (Dhātup

29.5) विनाक्ते, विद्धे (instr) Bhatt

विप्रयुज्, विप्रयुनक्ति instr MBh —

विप्रयुज् caus विप्रयोजयति (instr) R —

विशु, विशुशोति, विशोति (instr) RV —

विशुन्, विशुनक्ति, विशुक्ते (instr rarely

abl) AV, etc — विविच, विविनक्ति (abl)

Bhatt — विप्रिष् caus विप्रिषयाति

(instr) Pāṇini — वैद्युयं विधा —

व्यपरुह् caus व्यपरोपयाति (instr or abl)

व्यवरुह् caus व्यवरोहयाति (abl)

व्यृध् caus व्यर्धयाति

5
11/10/23

(instr) AitBr, ŚBr — संत्यज् caus

संत्याजयति (two acc) MBh — सम्पाद, caus

सम्पादते MBh — ह cl 1 (Shātip 22.2)

हसते, हस्ते AV, etc.

to deprive of by conquest अवजि

MBh, Mn 11.80, etc to deprive of

life मुच् cl 6 मुञ्चति, मुञ्चते (with

प्राणान्) to spoil (i.e. deprive of by

conquest अनज Mh, Mn 11. 70, etc.

depriving n II अत्रोपगन् L.

depriving of अपकषणम् depriving

of sensation अमः RV depriving

of the military caste निःस्त्रकरणम्

BhP.

deprivation n II छेदः Mh 13. 1637, Sak,

Vikr, Vur B&S, etc — वैद्युतम् Bālar, ōh

— प्रच्युति ३ (with abl) अमर — प्रच्यवनम्
(with abl) गिह.

II अपरिग्रहः — शेषः Yājñ — स्वलितम्
Ratna — हीनता, हीनत्वम् गिह, गिह, etc.

The act of causing to fall from

i.e. deprivation or loss of अंशनाम् R

The act of falling from i.e. deprivation

or loss of अंशनाम् (abl) R.

deprivation of हाणि + (abl) Gaut

— श्रेयः (comp) 11154, Kāu, etc —

परिच्यवनम् (abl) Āpast, Sch.

The deprivation of a King राज्यापहरणम्

Not deprivation of livelihood

वृत्तिच्छेदः Kām deprivation of

Subsistence वृत्तिच्छेदः Kām.

depriving any one of प्रतिघातकृत्

3
11/11
mf (gen) (gen) Yājñ depriving

of अभयदान्य mf (gen) Size 14

depriving of consciousness मोहन

mf (ई) n MBh, R, etc depriving of

strength शक्तिहर mf (आ) n Can.

being deprived of II विभ्रंशः (ifc)

Pur, Rājat — व्यवनम् (in comp) Bhp

8.20.5.

III पराजयः MRh, Kav, Yajñ —

विपारिभ्रंशः (ifc) MRh — व्यभूत mfn

(instr) Maite, Āpśe — व्यावृत्ति †

Sāmk — स्वतनम् (abl) (being

deprived of any thing परिहानम्

SāmkhBr.

deprived of II निवृत्त mfn MRh,

Kav, etc — निहीनित mfn (with instr)

Hario — परिहायित mfn (instr) BHP

— बाहेकृत (comp) mfn MSh, Kathās,

Rājat — त्यजित mfn (acc) MSh 13,

Kum 7.14, Megh, etc — विग्रष्ट mfn

MSh, R.

III मुमुक्त mfn ifc Vā2B25 — व्युत

mfn (aim) MSh 3, Shakti 7.92 —

दरिद्र mfn (instr) Kathās 73, in

Comp 64, iharta 4 — सकल म/न

(instr) R 1.14 — निमित्त म/न (comp)

Hariu — निमित्त म/न (instr abl or

comp) Mish, Kau, etc — सकल म/न (भा)

n (instr or comp) Br, Y. S. S., Mish,

Suiv, etc — पारिचय म/न (abl) tant,

Mish, Pur — पारित्यक्त म/न (instr or

comp) Mn, Mish, etc — पारिभ्रष्ट म/न

(abl or comp rarely instr) Min,

Maik, etc — परिहण, परिहण mfn

(abl or तस् instr or comp) Min, Kāu,

BhP — प्रच्युत mfn (abl or comp)

Min, Maik, etc — प्रज्ञाशित mfn (abl)

Maik — श्रंखित mfn (abl) Maik,

Havie, BhP — श्रष्ट mfn (abl or comp)

Min, Kāu, etc — युक्त mfn (with

instr or ifc) — मृषित mfn RV —

रहित mfn (instr or comp) Yājñ, MBh,

etc — लुप्त mfn Kauś, MBh, etc —

वन्ध m (आ) n (instr comp) MBh,

Kauś, etc — नार्जित mfn (with instr

or ifc) Mn, MBh, etc — विप्रहीन

(also written विप्रहीन) MBh — विमुक्त

mfn (instr) MBh — विमुक्त mfn

Mn, MBh, etc — विद्युत म्य (instr

or comp) RV, etc — विद्योवित म्य

(instr or comp) MBh, Kāu, etc —

विरहित म्य (instr gen or comp)

MBh, Kāu, etc — विवर्जित म्य Up,

Yājñ, MBh, etc — विसृष्ट म्य (instr)

BhP — विहीन म्य (or loc) MBh,

Kāu, etc — संत्यक्त म्य Var Br S,

Radical — सम्पारिमाह मृ (abl)

Mbh — हत मृ (तः or comp) Mbh,

R — हतवत् मृ (acc) Kām (७१)

— हापित मृ (inst) Bhp — होन

मृ Mānd Up, Kāty Śr, Mn,

Mbh, etc — होनक मृ — हत मृ

(often ibc).

deprived of kingdom भविराज्य मृ

Man deprived of limb विकृत म्

(आ, ई) n VP, Mn, MBh, etc deprived

of a lotus-flower निपद्य म्

Jātakam deprived of a member

विकृत म् (आ, ई) n VP, Mn, MBh, etc

deprived of a part विकृत, म् (आ,

ई) n VP, Mn, MBh, etc deprived

of all विकृत म् & deprived of

18
11/11
an answer हतेतर mfn W

deprived of (as of one's dominion)

(राज्यात्) अवरोपित mfn MSh, 4.210,

R, MārkaF deprived of suspicious

marks हतकलन mfn MārkaF

deprived of caste वर्णहीन mfn W

deprived of clothes हतवासस् mfn

MSh.

deprived of consciousness II हृतज्ञान

○ myh MW — विभ्रंशितज्ञान myh Bhp.

III परिमोहित myh MBh, Hariv, R

deprived of fortune भ्रष्टो myh

Pañcat (७६) deprived of fruit

फलापेत myh W deprived of good

marks उद्विग्नभ्रष्ट myh Yājñ 3.47

(७६ अलक्षणाभ्रष्टः) deprived of

hair हनरोमन् mfn MBh deprived
of hands (as a punishment) विकर
mfn Vishn deprived of heart
 रिक्तीकृतहृदय mfn Pan̄cat deprived
of hope हतजीवित mfn W deprived
of horses व्यस्त mfn Shādu Br,
 MBh, Ragh deprived of horses and
character and weapons व्यवसारथ्यायुध

mfn trant deprived of life हतजीवित

mfn W deprived of men निष्पुरुष

mfn Mish deprived of mind

हतमानस mfn MW deprived of one's

own होनित mfn Mish 1.3558, 4.226

deprived of one's property आत्तस्व

mfn Ragh deprived of one's strength

गृहीतसार mfn BHP 5.14.19 deprived

of property क्षीणार्थे अर्थे Māricā

deprived of reason अस्मत्प्रतिम अर्थे

Rājat — विभ्रंशितज्ञान अर्थे Bāṇ

deprived of recollection परिमोहित

अर्थे MBh, Hariv, R deprived of

relations हतवाञ्छव अर्थे MBh

deprived of sense अर्थहीन अर्थे

deprived of skull त्रिकपाल अर्थे Hariv

deprived of sleep अशनिद्र mfn

Ince deprived of teeth and eyes

and tongue निदशनाक्षिणिह mfn

Mish deprived of the face निमूल

mfn (आ)n Hariv deprived of the

joy निअहर्ष mfn (आ)n R deprived

of the Savitri सावित्रीयातेत mfn Yājñ

1.58, सावित्रीयारिअह mfn Mn 10, 20

deprived of the Jambitri निरुप्तसावि-

निरुप्त मfn ApSd, Sch deprived of the

Soma drink जाम्बितिसोमपीयीय मfn

Sd gradually deprived of pleasure

सूखापेत मfn Pān 2.1.38 Sch

deprived of हरित मfn (acc) kam-

निराकृत मfn (comp) bhakt not being

deprived of आविद्योगः (instr) I as

not deprived of जलन मfn 11n 2.183

— जराहित मfn not deprived of a
carriage-pole अविधुर मfn 5ic 12.7

not getting deprived of अज्ञातः

5ic one who is deprived of the

Sāvitri पतिनसावेत्रीकः द्विः, द्वात

state of being deprived of वरिद्रता

(in comp) पितृवत् 2, मृच्छ, भार्ग,

Nuish, etc. राज्यत्वम् Rājat the state
of not being deprived of (in phil)

अनप्रायः (acc) the state of not
being deprived of anything

अपरिहाण, अमर्हण KaushBh.

to be deprived of । I निजेननीच mfn

(instr) Kull on Mn 2. 374.

। II मोच्य mfn (acc) द्यात, मोचनीच

मृग Yājñ.

Anything of which one is to be

deprived विराध्य मृग Jantikan.

To be deprived of I प्रच्यु, प्रच्यवते

(cp also प्रच्यवते) माश्, क्वा, विह्वत

— विगुन् pass विगुज्यते माश्, क्वा,

etc — पारहा pass पारहोयते म्, माश्,

क्वा, etc — ह pass हारयते, हारयते

Kāu, Kathās.

II अवपद्, अवपद्यते (abl) AV, AitBr,

PIB - अवस्था, अवातिष्ठति (abl) RV

2.27.17 - उपदस्, उपदस्यति (instr)

AV 12.4.2 - तीक्ष्ण pass निर्गृच्यते

(instr) Rājat - परित्यज् pass

परित्यज्यते (instr) Mn, Pañc, Hit, etc

— प्रतिहन् pass प्रतिहन्यते (abl) Samk

— मुच् pass मुच्यते (ep also मुच्याते)

MBh — रिच् pass रिच्यते (abl) Vikr,

BhP — विमुच् pass विमुच्यते (instr)

Hit — वृज् pass of caus वज्यते

Hariv — व्यृष्ट् pass व्यृष्ट्यते (instr)

SPr — समवरुच् pass समवरुच्यते

Hariv — सम्प्ररुष्ट pass सम्प्ररुष्ट्यते

Hariv (p 1) समवरुच्यते — क्षर cl.

क्षरति (abl) (ep also क्षरते Ved cl 2

क्षरति, Pān 7.2.34) MBh 13.47/6 —

च्यु cl। च्यवते (ep also च्यवति)

Mn 3.140, 8.163 Bhatt 3.20 —

निर्ऋति (abl or gen) RV 1.4.5, 7.56.21,

etc — निर्ऋच्छ, निर्ऋक्षति (abl)

Tānd Br — निर्ऋ only pass निर्ऋयते

(instr) Jātak — पराजि, पराजयते RV,

etc — प्रपत्, प्रपतति MBh — प्रभंश,

प्रभक्ष्यते (abl) Mṛicch — भंश ८ 1,

भंशते (once in AV भंशति) ८ 4 भक्ष्यति

(sp also भ्रक्ष्यते) Tṣ, Mn, MBh, etc —

रुक्ष् ८ 7 (Dhātup 29.1) रुणहि, रुण्हे

(रुण्यति, रुण्यते Bṛ, etc, रोधति, MBh)

(acc), Tṣ, ṢBṛ — विनश्, विनशति,

विनश्यति (abl) RV 9.79.1 — विनू,

विद्युनोति, विगौति (instit) RV, VS —

निराम्, निराध्वति (instit) AV, CAVP

— निह, निजहाति Ragh, Sarvad —

ने cl 1 (Shātip 22.24) जायति (युष्म)

RV 8.47.6 — व्यम् cl 1 व्यनते (with

abn) — हा cl 3 (Shātip 25.8) जहाति

R, Kām.

to be deprived of everything सर्वज्यानिम्

T3 7 to be deprived of (one's

dominion aisvaryaāt) अवकृ

P (also Ā) to be deprived of

property ज्येय मन्त्र ऽB३ 13.4.2, AtPr

7.29 — ज्या cl 4, जीयते pass ज्यायते

Ved, RV, etc to be entirely deprived

of अतिप्रणश (acc) ऽB३, etc.

deputy n । I प्रतिपुरुषः, प्रतिपूरुषः,

Katy Śr, Sch — आयुक्तः .

II प्रतिहस्तः, प्रतिहस्तकः (Hst) —

भाजनम् (ifc) .

deputing n । I प्रयोजक mb (इका)n

w .

deputed adj । I विनियोजित R .

derange vb । II अनुविहन् MBh — उपस्कृ, ~~अ~~

उपस्कुरुते — लुभ् caus लोभयति, लोभयते SBh.

derangement n । II उहः Lāty, Śāṅkh Śr,

Pat, etc — व्यापद् + MBh, Kāv, etc.

। II

deranged adj अनवबुध्यमान L — अयथास्थित

Kād — उपस्कृत Pāṇ, MBh, Mn —

पागत (a word used in Bengali) BrahmanP

— भौततुल्य, भौतप्राय Kathās.

2
11/2/7

complicated derangement of the three

humours संनिपातः Sush connected with

mental derangement चित्तभ्रम Bhr̥

7. 8. 71 derangement of equilibrium

विषमोभावः 17 B² derangement of the

(internal) wind अनिलव्याधि m

derangement of the three humours (in

med.) संनिपातकः Sush fever connected

3
11/12/20
with mental derangement चित्तविभ्रमः

(Scit ज्वर) produced by a complicated

derangement of the three humours

सघातज BkPk, सन्निपातिक.

dereliction of one's own duty

स्वधर्मत्यागः W

deride vb । I अवहस MBh, etc

— विडम्ब, विडम्बयति Mariv —

उपहस, उपहसति MBh, L, Mricch,

Pañcat, etc. परिहस, परिहसति

MBh, Kathās, Rājat.

। II अपहस — अपहस caus

अपहसयति अभ्रमत्स MBh 3.

५२। आक्षिप, आक्षिपति Mn

4.141, MBh, etc. - उत्सिम्,

उत्समयति MBh, Bhp उपहस

caus उपहसयति Bhp, Kathās

तज्ज caus तज्जयति (cp also Ā)

MBh 5. 2485, Bhatt 7.36

निभत्स, निभत्सयति Kāv, Mit

पीय el. पीयति RV, AV, Nir 4.

25 — प्रस्तुभ caus प्रस्ताभयति

अप्रि — प्रहस, प्रहसति (ep also

प्रहसते) मप्रि, R, etc — प्रहसनेकृ

ठ साक्षनादादि Kai — मप्रि च ।

मप्रि — मत्सि च 10 मत्सिमते

(really मत्सिमति, rarely च ।

मत्सिति) AV, मप्रि, Rā, etc —

विडम्बनं कृ — विडुष (with उपहासः)

Marked — सम्प्रहस, सम्प्रहसति

Vas — हस el । हसति MBh, R,

etc — कख el । कखति (v.l.)

कक (v.l.) ककख.

able to deride परिहासक्षम-

mfn Bharts.

deriding । I अवहसनम् MBh 1.

144 — परिहासः.

derision । I अवहसः MBh, R,

Kathās — विडम्बनम्, विडम्बना MBh,

MBh, Kāv, etc — विडम्बः Kāv,

Sāh — उपहासः Kathās, Ragh, Sāh.

I II उत्प्रासः, उत्प्रासनम् Sāh —

गन्धनम् Hear 4 — तर्जनम् ifc

W — प्रहसनम् Uttarar, Mit

प्रहासः Paṇ 1. 4. 106, etc —

व्याप्तिहासः Āpast — सम्प्रहासः R

— हासिका L.

derision of हासः (ये f

आ) (gen) R 'moon derider'

चन्द्रहासः Sāh 6. $\frac{27}{28}$, चन्द्रभासः

deriding adj I विडम्बितः Sās,

Kāryād — उपहासिन ये Sāh,

Venus.

I II उपहसन RV 8. 45. 23 —

प्रत्याक्षेपक f (इका) Kuval,

प्रत्याक्षेपत्वम् — विनिन्दक MarkP.

derisive adj । II प्रहासिन AV

— रौत्प्रास Ratnâv, Kād.

derisive laughter रौत्प्रासहसितम्

MW.

deriding उस्मिता (irr) ind

f - 1.1.65.

8
117

derided adj । I उपहसित Kathas.

। II धिक्कृत Das — भण्डित L.

derided by all सबहास्य

Rājat.

to be derided adj । I अवहास्य

MBh 1.7039 — उपहास्य Mricch,

Kathas.

। II भण्डनीय Kantukas — समवहास्य —

11/24/91

MBh — हेतुनीय Nilak.

to be derided by हेतुनीय

(gen) to be derided in

return प्रतिश्रुतिव्य L the

state of being to be derided

उपश्रम्यता f.

to wish to deride संश्रम्य desid

संश्रम्यमिषते Bhatt:

आपद

derive vb II (in gram) व्युत्पद् caus

व्युत्पादयति Samk.

to derive from निर्वृत् (abl) Hariv

according to derivation मया व्युत्पत्ति

MW connected with derivation

योगिक mt (१) ॥ Pratāp Sarvad

derivation (esp in gram) व्युत्पत्ति f

Nyāyam, Sāh, Vop derivation from

1104, 2

व्युत्पन्नम् (२११) Madhus the derivation
of the word mānsa मीरत्वम् Mn

5-55 destitute of (clear) derivation

व्युत्पत्तिरहित mtm Kusum a knower.

of the derivation of words अर्थः

Nir, Mn on the side of derivation

व्युत्पत्तिपक्षे to have derivation (esp

in gram) व्युत्पद्, व्युत्पद्यते Sīs 10.23

deriving profit कसगए m/n Bhp.

derivative III अतन्त्रिक m/n W —

(in gram) विकृत of Nir — अतन्त्र m/n (5) n

RPrāt, TPrāt, Sch, etc.

(in Sāmbhaya) a derivative from

Prakṛiti विकृत: 1W 2n, etc (in gram)

according to some a derivative noun

साधु m derivative noun लक्षितः

(scil ५२२२) Nir 2.2, Prat, Pan,

Sāṅkhya, Parā, Gobh 2.8.15 the

derivative of a word विकारः Nir

derivative property (as from taste,

smell, etc produced by combinations

of elementary or causal particles

कारणवद्वयः Bhāṣya 95 consisting

of derivatives (from Prakṛti) विकारमय

mt (ई) n Up with its derivatives

सविकार mtn Gaut, Bhag, Bhp.

derivable व्युत्पाद्य mtn Sāṃkhya.

derived adj । II समुद्भूत MBh, R, Pur

being derived from निष्पत्ति f Sarvad

derived by Yājñavalkya यज्ञवल्क्य

mtn derived (esp in gram) व्युत्पन्न

mtn .

derived from ।I प्रभवः (often itc)

with ३ आ) — मूलम् (मूलः १ भर्त्तादि

itc ३ आ or ई) (itc) — उत्त mtn

(generally itc) Bhag, Kathās, Rājat,

Pañcat, etc — समुहित mtn (abl or

comp) SuetUp, Mn, MBh, etc — समुत्त

mt (आ) n (comp, rarely abl) MBh,

Kāu, etc (in gram) निवृत्त mtn (abl)

11 25 7
Sarvad.

I II निगमः (itc) - वृत्तम् (itc).

derived from a brownish cow.

कापिल mtn Parās derived from

a father (as property) पित्रजित mtn

MW derived from Bāhikas बाहिक,

बाहिक, बाहिक L derived from

Bāshkala बाष्कल mtn Āśuś, Sch

derived from Brahmā वैतामह mt(ई)

n MBh, Kāu, etc derived from

fruits फलान्नय mtn Suse derived

from Hāmipura हमीपुर mtn Cat

derived from Jamadagni जामदग्नि

mt(ई) n ŚB 13.2.2.14, ĀśuŚ 3.2

derived from Kapila कपिल mt(ई) n

MBh, R — कपिलेय mtn Pañcar

• derived from Manu Svāyambhuva

स्वायम्भुव mtn MBh, Hariv, Pur,

स्वायम्भु MW derived from Paingya

पौण्डिन mtn Pān, Sch derived from

Parāśara पाराशर mt(ई) n Var, Pur

derived from Pārāśarya पाराशर

mt(ई) n Var, Pur derived from

Pari-kshit पारीक्षित m MBh 12.5596,

पारोक्षित mf (ई) n Pur derived from

Paruc-chepa पारुच्येप mf (ई) n Be

derived from Paushkalāuata

पौष्कलावत mtn Suse derived from

Pippalāda पीपलाद mt (ई) n GarbhUp

derived from Prabhā-kara प्राभाकर

mt (ई) n Dharmaś derived from

Pragātha प्रागाथिक mtn S&S

derived from Prajāpati प्राजापत्य mf

(आ) n AV, etc, प्राजापत्य mf (ई) n g

महिषादि derived from Praskanva

प्रारकव mf (ई) n Sāṅkhya derived

from Pratazdana प्रानदन mf (ई) n L

derived from Pulisa पलिश mf

derived from Sinha-karna सिंहकर्ण

mf g तद्विशिष्टादि derived from Sudhana

सौधन्य mfn Cat derived from the

Bāshkalas बाष्कलक mf (3nt) n. L

derived from the Brāhmanas

ग्राहणिक mfn Pān 4.3.72 derived

from the Pratudas or peckers (a

kind of bird) ग्रातुद mfn Cat

derived from the tree Pitudāru

पितुदारव mfn Br, S&S derived from

the Vedānta दृढतत्त्वम् mt Mn

2.160 derived from Vasus अरि

mt (१) n AV, TS, Kath, Asuśr

derived from Vibhishana दृढतत्त्वम्

mt Kāś derived from Virāj दृढतत्त्वम्

mt MBh, Hariv, BrArUp, Sch

derived from Vyāghra दृढतत्त्वम् mt

(११११:) Cat derived from Yājñavalkya

शानवल्क mtu Pān 4.2.111, शानवल्कीय mtu

derived from Yama शान mt(५) n

Br, Kauś, Mn water derived from a

current शान n L.

to be derived (from a root etc) 1I व्युत्पद्,

व्युत्पद्. Sis 10.23.

derogation of dignity I I.

लाघवम् MBh, Kāv, etc.

descend wb I अवसृ P (also ā) AV 5.78.4,

etc.

I II अवसृ caus अवतारयति AV 7.107.1 —

अवलम्ब, अवलम्बते TUp, etc — उत्तृ ,

उत्तरति and उत्तिरति (Ved) Vet — उपह ā

Sis 1.37 — उपोते, उपोतेते AV 9.6.53,

TBr 2 — निती, नितीयते (rarely P) MBh,

kāte, etc — निविश, निविशते (rarely

निविशति) — निह, नि^{जि}हीते RV Aśu ३२

— पत् ५। (Dhātup २०.१५) पतति (ep also

पतते) Mn, MBh, kāu, etc. — प्रातिक्रम, ,

प्रातिक्रमति Nid — समापत्, समापतति

Var ६२५.

to descend after another अववस्था

SBE ^{deity} to descend (as a deity) in

becoming incarnate अवतृ ५।

अवतरति MBh to descend from

हस, ल। ^हहसति, ^हहसते (abl) MBh—

अवरुह् P (also Ā) BhP—प्रत्यवरुह्,

प्रत्यवरोहति (abl) TS, Bṛ, ĀśuSṛ

to descend (from a chariot) in

honour of प्रत्यवरुह्, प्रत्यवरोहति (acc)

TS, Bṛ, MBh to descend (from a

seat) in honour of प्रत्यवरुह्,

प्रत्यवरोहति (acc) Ts. Br, MBh to

descend (from heaven to earth

said of a ^Jgina) समवसू, समवसरति

HParis to descend in succession

अन्ववक्षम् SB₂ 14 to descend into

अवतू cl 1 अवतरति (loc or voc) VS

to descend (into a womb) अवतक्रम्

Buddh, Jain to descend (into

water as in bathing) 37210,

अभ्यवृत्ति At Br, S Br, Katy Sr to

descend on निपत्, निपतती esp also

निपतल (loc) MBH, Kave, etc ~~to~~ to m

descend to अवगम, अवगच्छति (acc or

loc) RV, AV to descend upon the

उपान गहले VS 6, 26, TS 7, TB₂, SB₂,

Tāndyāḥ, Sāṅkhya — संनिपत्,

सनिपतति (loc) MBh, R, Hariv to let one

descend अवतृ caus अवतारयति MBh, etc.

descent n II अवरोहः L - आगारः SiS I.

43.

III अधोगति f अधोगमः, अधोगमनम् —

आमजाति f (comma on Nir 9.4 — अवपातः —

अतारणम् MBh 1.312 & 368 — अवसर्पणम्

SiS 1 — आज्ञानम् VS, SiS 3 — आज्ञानि

± RV 3.17.3 - जनुस्, मं न RV, AV 7.115.3

— संनिपातः — सम्पातः (ite f 3A) MBh, R,

etc.

descent (especially of a deity from

heaven) अवतारः (Pan 3. 3.120)

descent (of a Jaina from heaven to

earth समवरणम् + Pavis - अवकलेदनम्,

निक्लेदः L descent of part of a

deity अंशवतरणम्, descent of the

foetus into a womb गर्भाव-कान्तिः

Car 4-4-1, गर्भावतरणम्, गर्भावतारणम्,

bhpr, descent of the gods

देवावतरणम्, देवावतारः L descent

of the ^{soul} souls आत्मगतः bhP

descent of the Vedas वेदावतारः MW

a descent of Vishnu विष्णुवतारः MW

the descent (of Vishnu on the earth)

for his own amusement विलम्बितः

bhP descent (of water) अवसरः L

descent to a river तारम् AV4.37.3,

Pān 6.3.109, Vartt 1 having 2.

steep descent प्रावणम् in Niz

offering a bad descent (river)

दुस्तरि MBh 5.7363 place of descent

(of a Yima from heaven to earth)

समवसरणम् H Paris relating to

descent आभिजन mfn kum.

21 वंशपरम्परा W.

a Brahman's woman only by descent

ब्राह्मणिगोत्रा kās on Pāṇ 6.3.43ff

Buddha's descent बुद्धावतारः

connected with sacred descent

आविर्भव SBr the consciousness of
family descent (one of the four pure
karmans) गौत्रिक मत्न (with कर्त्तृ)

a family descent अविर्भव 6 W

high descent उच्चगोत्रम् - महाभिजनः

like descent राजात्मन् R.

noble descent II अभिजनः -

III कौत्सी VarYogay - कौत्स्यम् MBh

5.1240 :

of eminent descent कुलीन मन् (आ

Pāṇ 4.1.139) न Mn, Yājñ, etc of

human descent पुरुषाजान् मन् SBh

of noble descent महाभिजनजात मन्

Rājat — उत्तरभिजनः मन् Muṣ. of

royal descent राजबीजिन मन् Gr.S, Rājat

sacred descent आप्तयम्, Atit, /

Katyā, Śā, etc.

descending = I अतःरणम् R, ōk.

II अवस्कन्दनम् L - आपातः - आरोहः L,

अवरोहः - उत्तरोत्तरम् - निपतनम् MBh,

Hariv - गितातः, Mn, MBh, etc - पतनम्,

RV, etc - पातः MBh, R, Pañcat.

descending (and become incarnate)

as a fish, tortoise etc मत्स्यकूर्माद्यवतारिन्

m MW descending from heaven

(to be born as a man) परिच्यवनम्

HPariś (in music) descending from

higher tone to a lower tone अवरोहः

अवरोहणम् Common Mṛicch

descending (into a womb) अवक्रमणम्,

अवक्रान्ति f Buddh, Jain descending

towards प्रत्यवरुद्धि f TS, प्रत्यवरोहः

TS, प्रत्यवरोहणम् S&S descending

upon अवपातः descending upon in

succession अनुपातः the place of

descending अवरोहणम् BHP.

descendant n II अपत्यम्.

II अपरपुरुषः SB&S 10 - अवरपुरुषः ChUp —

आयति f D&S, आयती — आयु m —

(यजसं न RV 10.10.3 - नपात्, नत्तु न --

प्रपुत्रः msc ६ - वंशधरः BHP.

descendant of कुलादेह mfn (gan or

in comp) MBh 3.676, R a descendant

of Ahicumbaka आहचुम्बकायनि m

Pat a descendant of Akasapa

आनकाशवेयः (gana इमादे) a

descendant of Alamba आलम्बायन m

(३) an a descendant of Alasa आलस

mtn a descendant of Ālāsa आलसायनः

(gana हरितादि Pāṇ 6.1.100) a

descendant of Ālīdha आलिदयः (Pāṇ

4.1.123) a descendant of Aliḡu

आलिगव्यः, आलिगव्यायनी (Pāṇ 4.1.18

a descendant of illustrious person

आमुण्यायणः L the descendant of an

offspring of inter marriage between

the four original castes (created by

Brahmā) सृष्ट्यन्तरजः Gaut a

descendant of Asamanja आसमञ्जः

R1.42.9 a descendant of Asi-bandha

आसिबन्धकः a descendant of

Asināsa आसिनासि m a descendant

of Asuri आसुरायणः SBh, Bh, A&Up, MBh

a descendant of Ayas-kāśa आयस्कारि

m L a descendant of Ayah-sthūna

आयः स्थूणः (gana शिवदि Pāṇ 4.1.112)

ŚBr descendant of Dāsamita

दासमित्रायणः, दासमित्रि m a descendant

of Dāsasatha दासरथि m MBh, R, etc

a descendant of Ikṣvāku इक्ष्वाकु m R,

Ragb a descendant of Kāśyapa

कश्यपापत्यम् Comm on Pat a

descendant of Krishna कर्णिका m

(gana वाहादि Ganar 34, Comm) MBh,

BhP कर्णिका: gana गर्गादि a descendant

of Pāṇḍu पाण्डवः, पाण्डवीय, पाण्डवेय

mbh MBh a descendant of Prajāpati

प्राजापत्यः Rānuke a descendant of

Raghu राघवः R, Ragh, etc - रघुनन्दनः R

a descendant of Taikāyani

तैकायनीयः Pāṇ 4.1.90, kāś a

descendant of Yaddhisthira यौधिष्ठिरः

MBh, Hariv, यौधिष्ठिरः m pl यौधिष्ठिरी

descendant lineally क्रमायात् m n w

lineal descendant वंश.

descendants m II कुलसन्तति f Mn 5.159,

MBh — वंश्याः m pl Mn, MBh, etc — अभिजनः

अन्वयः

III जन्तुकाः म pl १ उपकादि, जन्तुकाः Ganar

28 & 30, जन्तुकाः Ganar 30 - जसः म pl RV

- प्रजा (ifc f आ) RV, etc - रेतस् म TS, SBH.

descendants
along with descendants सान्वय म m

Mn 2.168, etc descendants of an

anulomā अनुलोमाः म (gana उपकादि १.५)

the descendants of Agastya अगस्त्यः म

pl descendants of Badhisaka

बधिर्का: m pl g उपकारि the

descendants of Brahmadatta

ब्रह्मदत्ता: m pl MBh descendants of

Dāseraka दासेरका: m pl ifc Pān. 2.4.68,

kās' descendants of Dirghatamas

दीर्घतमसः m pl the descendants of

Druhya द्रुह्या: m pl g यस्कादि

the descendants of Gādhi गाधयः m pl

BHP 9.16.32 the descendants of Gāthin

गायिनः m pl AitBr 7.18 (U. l.) the

descendants of Idā इडाप्रजसः, इकाप्रजसः

f pl the descendants of Kamaka

कमकाः m pl gana उपकादि Pāṇa 2.4.69

the descendants of Kambala-hāta

कम्बलहाराः m pl gana यस्कादि Pāṇ 2.4.63

the descendants of Kapishtala

कपिष्ठला: m pl gana उपकादि Pān 2.4.69

descendants of Lajja लज्जा: m pl vop

descendants of Madāgh मदाघा: m pl g

उपकादि descendants of Pindījaṅgha

पिण्डीजङ्घा: m pl g यास्कादि descendants

of Pingalaka पिङ्गलका: m pl descendants

of Piṅjūḍaka पिङ्गुलका: m pl g उपकादि

the descendants of Pishta पिष्टा: m pl g

उपकादि descendants of Pratana

प्रताना: m pl gana उपकादि descendants

of Prishadaśva पूषदश्वा: m pl descendants

of Priyamedha Rishi प्रियमेधा: m pl RV,

Nir, the descendants of Raghu रघव: m

pl Ragh, Rajat descendants of Rajatvaha

रजतवाह: m pl Sanskāra descendants

of Rakshomukha रक्षोमुखा: m pl g

यस्कादि the descendants of the

author of the aghamarshana prayer

अघमर्षणा: (pluz) +ariv, Āśuṣe

descendants of the man Tzinakarna

तृणकर्णः m pl g यस्कादि the descendants

of Uparimekhala उपरिमेखला: gana

यस्कादि Pāṇ 2.4.63 the descendants

of Vasishtha (applied as a patr. to

various Rishis) वासिष्ठः TS, Br, ŚrS, etc

the descendants of Venu वणवः m pl

ĀśuŚr descendants of Viśri विश्रयः m

pl descendants of Yaska यस्नाः m

pl Kāth, ĀśuŚr destitute of descendants

वंशहीन mfn Hit a line of descendants^d

प्रजातन्तु m TUp, Bhp — तन्तु m AitBr,

7.17 having a line of descendants

उत्पन्नतनु mtn having descendants

धृतप्रज mtn Ragh having few

descendants अल्पप्रजस mtn having

his descendants for enemies

अपत्यशत्रु m not having descendants

अपराधरणः AV 12.5.45 without

descendants अशिवस mtn RV 7.1.11

(in gram) the younger descendants

of any one (an elder being still alive)

युनः m Pān 1.2.65, etc what descendants

पतक mtn who descends पतक mtn.

descending adj I अक्रोहिनः VarBrS.

III अधोगति, अधोगामिनः mtn — अक्रोहण

†(ई) Märk P, अक्रोहणम् (abl [MBh 1.642])

or in comp [Kathās]) — निम्गा Mn, MBh, etc

पतत् + (पतन्ती) - प्रत्यवरोहिन् अ३, Laty,

descending (as a river) नीचग +lit

the descending bucket of a well कनिष्ठः

^{Kur}
(scil एट) ~~Kur~~ descending from

आजानेय + (ई) (in comp) Buddh.

descending in निगयिन् SiS

descending path नीचपथः Kāu a

descending series प्रत्यवरोहः अ३, SiS

the descending node केतुग्रहः L.

descending प्रत्यवरोहम् AtBd.

descended adj II अवतीर्ण.

III अधोगत - अनुपतित - अवसृष्ट -

आपतित - पतित AV, etc - संनिपतित.

descended from II ज + (आ) itc

Mn, MBh, etc.

III अभिनिपक्रान्त (abl) R - निष्पन्न

(abl rarely instr) R. Var - परिच्युत

(abl) MBh, Kāu - परिजात (abl) AV -

सम्प्राप्त (ifc) (इत्तः) Mn 9.141 - सम्भूति f

(ifc) .

descended from a man पुरुषयानि

MaitrS descended from Bali बालिय

Hariv descended from Brahmā

ब्रह्मयानि Ragh, MärkP descended

from heaven (Ushas) दिवाजा RV 6.65.1

descended (from heaven) नभोनिपतित

MBh, Kāv, etc — स्वर्गच्युत, सुवर्गच्युत

Cān descended (from heaven to

earth) समवर्तत + Paris descended

from him तदन्वय VP 4.2.2

descended from Indra इन्द्रजा

AV 4.3.7 descended from Kandarpa

कान्दपः gana विद्यते descended

from Manu मनुजात AV descended

from Nanda's family नन्दकुलेजाता,

नन्दकुलोद्भवा MBh descended from

Nirriti नैऋतिय (आ) सुसह

descended from Praetas प्राचैतस

MBh, Hariu, Pur descended from

Prādha प्राधाय MBh descended from

Puramjana and Puramjani ॥ पुरंजन

f(ई) BHP descended from Raka

राक्य ग शाङ्किदि descended from

(the cow) Sarrabhi सराभी Hariv,

(o.l. सरस) descended from the

elephant Vamana वामन f(आ) R

descended from the Rishi Vama-deva

वामदेव SBH descended from two

persons द्यामुष्याणः, द्यामुष्याणकः.

Nār, MārkaP descended from Vasus

वासव $f(\frac{f}{2})$ AV, TS, Kath, ĀśuŚe

descended in a regular line अनुपूर्वज

KatyaŚe descended lineally क्रमागत

Nār, Pañcat, etc, often ifc Mn 2.18,

Yajñ, Pañcat, Hīt.

to cause to descend I अकृत् caus —

171- समवतृ caus समवतारयति MBh,

to cause to descend into क्षिप् caus

क्षपयति (loc) Kathās 75.121.

causing to descend II अवतरणम् R, etc.

172 अवरोपणम् L - आपातः L - निपातनम् Mm,

Yājñ R - पातः MBh, R, Pañcat.

caused to descend II अवतारित मज्झ

- अवरोपित.

to make one descend ^{1I} अवतर caus

अवतारयति MBh, etc.

making to descend x. 1I अवराध्य

ind p Gobh, Hariv 9721.

made to descend on निपातित ^f mfn

(loc).

having made to descend 1I

अवराध्य ind p Gobh, Hariv 9721.

Sub

describe ub 1I वर्ण्, ८ 10 (Dhātup 35. 83)

वर्णयति MBh, Kāu, etc.

1II अनुवर्ण् - उद् उद्गृह् caus उद्ग्राहयति

Śis 2. 75, Bhatt - उपक्षिप्, उपक्षिपति Śāh,

Sarvad - कथ् ८ 10 (cp also Ā) कथयति

(with acc of the thing or person spoken

about) MBh, R, Śak, etc - कृ ८ 2 P. Ā,

८ 1 P. Ā, ८ 5 P. Ā, ८ 8 P. Ā, R1 - निर्णय्,

निवेर्णयति Suśr - परिगद् (only inf

परिगदितुम्) Bhām 2.75 - प्रीति caus

प्रीयति Mm, MBh. etc - भिद् (or तद्) cl 1

भित्ते, Dhātup 14.24, भित् cl 10 भातयते,

भित् cl 1 भातते, Dhātup 14.25 - वीच् cl 2

(Dhātup 24.55) वीत्ते (occurs only in sy,

Ved also cl 3 वितन्ति) (with acc with or

without प्रति, dat or gen of person and

acc of thing) RV, etc — विवृ, विवृणोति,

विवृणुते MBh, Kau, etc..

1 III लृत् ८१ 10 Ā Dhātup 33.27.

to describe a circle माण्डूक्यासम् कृ

to describe as प्रब्रू, प्रब्रूवोति, प्रब्रूते

(two acc) MBh — भाष् ८१ (Dhātup

16.11) भाषते (cp also भाषति) (with two

acc) Mn, Śrutab — (a poet) कव् ८१।

कृते W to describe minutely

उपवर्ण, उपवर्णयति MBh, BhP, +lit, etc.

to describe particularly उपवर्ण,

उपवर्णयति MBh, BhP, +lit, etc.

describing । II अनूद्देशः Sāh - उद्ग्रहणम्

- निर्वाहः Sāh - संवर्णनम् Cat.

describing the merits of anyone । II

गुणवर्णनम् W.

description II तर्णनम्, तर्णिता, Kāu, Pur,
Kathās, etc.

III अभितर्णनम् Kathās - उपनिबन्धनम्, Sūh

उपतर्णनम् Yājñ, Sūśr, Hcat, etc - उल्लेखः

Sūh 486, Kathās, Rājat, etc - कृत्ति †

Lāty 6.9.1, Sch - निर्देशः Gr. S. S, R, Sūśr,

etc - भाषा Bhag - तर्णिता HParis.

accurate description II तर्णनम्

Mn, Sarvad, Susr - लक्षणकर्मन्, ॥

Āpast - समुद्देशः MBh, Sarvad.

Careful description of the embryo

(part of the sūtra section in

medical works) गर्भव्याकरणम् Susr

3.4 complete description समुद्देशः

MBh, Sarvad comprehensive

description. संहारः Lāt y a description

according to space and time (ie.

of a natural phenomenon) दिष्टः Sāh

description following a previous model

अनुनिर्देशः a description of Vaikuntha

लक्षणोपनिर्देशः MW (in rhet)

description of an object according

to the different impressions caused

by its appearance उद्देशः Sāh, Kural

description of moon-rise चन्द्रोदय -

वर्णनम् Sāringa description of

Pātāla पातालवर्णनम् description of

sexual intercourse सुरतवर्णनम् Cat

description of spring वसन्तवर्णनम्

description of the mode of obtaining

heaven and hell नरक-स्वर्ग-प्राप्तिप्रकार-

वर्णनम् detailed description विस्तारः

MBh, R, etc - व्युत्पत्तिः SaddhP —

व्याकरणम् MBh, Suśr - व्याकरणः Kull —

व्याकृति f Suśr full description

विस्तरः MBh, R, etc intuitive

description उत्तरः Sāh 486, Kathās,

Rājat, etc minute description

उपवर्णनम् Yājñ, Suśr, Hcat, etc

power of description नागविभवः kau

to excel in description विवर्ण, विवर्णयति

Uttaraz.

describing adj. III अभिवादिन् नि३ —

निर्देशक TPrāt.

describable वर्ण्य म३n Sāh.

not describable with words

वाचानिरुद्ध म३n.

descriptive of the nature of diseases

आधिराममुद्देशीय mtn Susē descriptive

(of the nature of diseases) समुद्देशीय.

described adj I वर्णित MBh, Kāv, etc.

II अभिवर्णित MBh, Susē - उद्ग्रहित —

उद्दिष्ट — वर्णित W.

as described I II वर्णितदिष्ट Kāv —

वर्णितदिष्ट Mn, R, Sak.

described in a line पद्यत W

described in a stanza पद्यत W

described minutely उपवर्णित MBh,

Kathās one who has described

वर्णितवान् W well described

समनुवर्णित MBh, Bhp.

to be described adj I वर्णनीय Bhp,

Sāh, Sarvad, वर्णयितव्य Sām/2 - वर्ण्य Sāh.

II उपवर्णनीय - गुण्य W - निर्देशनीय (MW)

निर्देश (Min, MBH, etc) ..

about to be described अग्रिम

being described अग्रिम सह .

to be described अग्रिम pass अग्रिम MBH,

Kav, etc.

